

UNIVERZITA KARLOVA

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav románských studií

Hispanistika

Bakalářská práce

Anna Junková

Vybraná slovesa smyslového vnímání ve španělštině a jejich české protějšky: sémantická a kombinatorní analýza

Selected verbs of perception in Spanish and their Czech counterparts: a semantic and combinatorial analysis

Poděkování

Tímto bych ráda vyjádřila poděkování vedoucímu své práce, prof. PhDr. Petru Čermákovi, za vstřícnost a ochotu, s níž se mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval. Také bych chtěla poděkovat svým rodičům, dále Lucii Špetové a Pavlu Bartošovi za morální podporu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 17.05.2022

Anna Junková

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá vybranými španělskými slovesy smyslového vnímání a jejich českými protějšky. Pro účely této práce jsem zvolila nejčastěji užívanou dvojici sloves slyšení a vidění. Práce se tedy soustředí na slovesa *escuchar*, *oír*, *mirar* a *ver*. Praktická část práce je založená na komparaci českých protějšků daných sloves či na porovnávání výskytu jednotlivých substantiv, která se s těmito slovesy pojí v konstrukci: sloveso vidění/slyšení + určitý člen + substantivum. Analýzy vychází z hypotézy založené na práci Jorgeho Fernándeze Jaén „Verbos de percepción sensorial en español: una clasificación cognitiva“. Hypotéza se zakládá na předpokladu, že slovesa *escuchar* a *mirar* evokují záměrné jednání, a naopak slovesa *oír* a *ver* záměrné jednání nijak nevyjadřují.

Ke komparaci jednotlivých sloves slyšení a vidění mezi sebou jsem využila dva jazykové korpusy – InterCorp a Araneum Hispanicum Maius. InterCorp jsem zvolila z prostého důvodu – jedná se o paralelní korpus, a tudíž se v něm dají zkoumat české překlady vybraných španělských sloves. Velká výhoda korpusu Araneum Hispanicum Maius je rozsáhlý obsah textů, které jsou odlišné povahy než texty obsažené v korpusu InterCorp. Araneum Hispanicum Maius vychází ze současných webových stránek a blogů, na druhou stranu InterCorp obsahuje beletristické texty.

Cílem bylo pomocí korpusových analýz zjistit nakolik stanovená hypotéza týkající se záměru platí. A to jak v případě samotných španělských sloves, tak i v případě jejich českých protějšků. Výsledkem je fakt, že tato hypotéza neplatí ve všech případech. Slovesa slyšení danému předpokladu odpovídají méně než slovesa vidění. Ku příkladu sloveso *mirar* se svými českými protějšky se s danou hypotézou shoduje až na jediný výskyt neodpovídajícího překladu.

Klíčová slova

Španělština, sloveso smyslového vnímání, korpus, kolokace, syntaktická analýza

Abstract

This bachelor thesis deals with selected Spanish verbs of sensory perception and their Czech counterparts. For the purpose of this thesis I have chosen the most commonly used pair of verbs of hearing and seeing. Thus, the work focuses on the verbs *escuchar*, *oír*, *mirar* and *ver*. The practical part of the work is based on the comparison of the Czech counterparts of the verbs or on the comparison of the occurrence of the particular nouns that are associated with these verbs in the construction: verb of seeing/hearing + definite article + noun. The analyses are based on the hypothesis proceeding from the work of Jorge Fernández Jaén "Verbos de percepción sensorial en español: una clasificación cognitiva". The hypothesis is based on the assumption that the verbs *escuchar* and *mirar* evoke intentional action and, conversely, the verbs *oír* and *ver* do not express intentional action.

I used two language corpora, InterCorp and Araneum Hispanicum Maius, to compare the verbs of hearing and seeing with each other. I chose InterCorp for a simple reason - it is a parallel corpus and therefore it is possible to examine the Czech translations of selected Spanish verbs. The great advantage of the Araneum Hispanicum Maius corpus is the extensive amount of texts that are of a different nature than those contained in the InterCorp corpus. Araneum Hispanicum Maius is based on contemporary websites and blogs, while InterCorp, on the other hand, contains literary texts.

The aim was to use corpus analyses to determine to what extent the stated hypothesis regarding intent holds. Both in the case of the Spanish verbs themselves and in the case of their Czech counterparts. As a result, the hypothesis does not hold in all cases. Verbs of hearing correspond to the given assumption less than verbs of seeing. For example, the verb *mirar* with its Czech counterparts agrees with the given hypothesis except for a single occurrence of a mismatched translation.

Key words

Spanish, verb of perception, corpus, collocation, syntactic analysis

Obsah

Úvod	1
1. Metodologie	2
2. Slovesa vidění a slyšení – z kognitivního pohledu.....	3
2.1 Rozdíl mezi <i>SENSACIÓN</i> a <i>PERCEPCIÓN</i>	3
2.1.1 <i>Sensación</i>	3
2.1.1.1 Členění vjemů (<i>sensación</i>)	3
2.1.2 <i>Percepción</i>	4
2.1.3 Spojitost sloves vidění a slyšení s koncepty <i>sensación</i> a <i>percepción</i>	5
2.2. <i>VER</i> a <i>MIRAR</i> jako prototypická dvojice sloves vidění.....	5
2.2.1 Základní význam.....	6
2.2.2 Členění vjemů (<i>percepción</i>)	6
2.3. <i>OÍR</i> y <i>ESCUCHAR</i> jako prototypická slovesa slyšení.....	7
2.3.1 Základní význam.....	7
3. Slovesa vidění a slyšení – z aspektového pohledu	9
3.1 <i>Aspekt a slovesný čas</i>	9
3.2 <i>Vendlerova klasifikace aplikovaná na slovesa ver a mirar</i>	10
4. Případová studie 1: analýza českých protějšků sloves slyšení (<i>escuchar, oír</i>) v konstrukci: sloveso + člen + substantivum.....	12
4.1 <i>Substantivum voz</i>	14
4.1.1. Příklady.....	15
4.2 <i>Substantivum ruido</i>	16
4.2.1 Příklady.....	17
4.3 <i>Substantivum grito</i>	17
4.3.1 Příklady.....	18
4.4 <i>Substantivum rumor</i>	19
4.4.1 Příklady.....	19
4.5 <i>Substantivum música</i>	20
4.5.1 Příklady.....	21
4.6 <i>Substantivum radio</i>	21
4.6.1 Příklady.....	22
4.7. <i>Závěr případové studie 1</i>	22
5. Případová studie 2: komparativní analýza sloves slyšení (<i>escuchar, oír</i>) v konstrukci: sloveso + člen + substantivum v korpusech InterCorp a Araneum Hispanicum Maius..	23
6. Případová studie 3: komparativní analýza substantiv pojících se se slovesy slyšení (<i>escuchar, oír</i>) v konstrukci: sloveso + člen + substantivum v korpusech InterCorp a Araneum Hispanicum Maius.....	28
7. Případová studie 4: analýza českých protějšků sloves vidění (<i>mirar, ver</i>) v konstrukci: sloveso + člen + substantivum.....	31
7.1 <i>Substantivum televisión/tele</i>	34

7.1.1 Příklady.....	34
7.2 <i>Substantivum mar</i>	35
7.2.1 Příklady.....	35
7.3 <i>Substantivum luz</i>	36
7.3.1 Příklady.....	37
7.4 <i>Substantivum cielo</i>	37
7.4.1 Příklady.....	38
7.5 <i>Substantivum foto</i>	39
7.5.1 Příklady.....	39
7.6 <i>Substantivum ojo</i>	40
7.6.1 Příklady.....	41
7.7 <i>Substantivum calle</i>	42
7.7.1 Příklady.....	43
7.8 <i>Závěr případové studie 4</i>	43
8. Případová studie 5: komparativní analýza sloves slyšení (mirar, ver) v konstrukci: sloveso + člen + substantivum v korpusech InterCorp a Araneum Hispanicum Maius..	45
9. Případová studie 6: komparativní analýza substantiv pojících se se slovesy vidění (mirar, ver) v konstrukci: sloveso + člen + substantivum v korpusech InterCorp a Araneum Hispanicum Maius.....	49
Závěr	52
Seznam použité literatury:.....	54
Seznam tabulek:.....	55

Úvod

Tématem této bakalářské práce jsou vybraná španělská slovesa smyslového vnímání a jejich české protějšky. K analyzování jsem vybrala prototypická slovesa slyšení – *escuchar*, *oír* a prototypická slovesa vidění – *ver*, *mirar*. Ve druhé a třetí kapitole jsou popsány dva různé náhledy na rozdílné užití těchto sloves. Avšak následující analýzy se na slovesa soustředí pouze z hlediska vyjádření záměru. Zdali vybrané sloveso evokuje či neevokuje záměr je základní hypotézou, ze které všechny případové studie této práce vychází. Případové studii 1, 2 a 3 se zabývají slovesy slyšení, tedy slovesy *escuchar* a *oír*. V následujících případových studiích 4, 5 a 6 jsou analyzována naopak vybraná slovesa vidění – *ver* a *mirar*.

Analýzy jsou provedeny v jazykových korpusech InterCorp a Araneum Hispanicum Maius. Ve všech šesti případových studiích jsou slovesa zkoumána v rámci konstrukce predikát + předmět. Bližší informace o jednotlivých analýzách jsou uvedeny hned v první kapitole s názvem Metodologie.

Cílem této práce je aplikovat zmíněnou hypotézu a pomocí dvou velmi odlišných jazykových korpusů zjistit, zdali tento předpoklad platí, a to jak v běžném užití (Araneum Hispanicum Maius), tak v beletristických textech. Zásadní pro tuto studii je samozřejmě zjistit zdali tato hypotéza odpovídá španělským slovesům, ale také jestli odpovídá i jejich českým protějškům.

1. Metodologie

Tato kapitola se zabývá popisem metody zkoumání v jazykových korpusech InterCorp a Araneum Hispanicum Maius. Tato bakalářská práce obsahuje celkem šest případových studií, dvě rozsáhlejší (případová studie 1 a případová studie 4) jsou provedeny pouze v korpusu InterCorp, verzi 14, zbylé čtyři se zakládají na korpusu Araneum Hispanicum Maius, avšak výsledky z tohoto korpusu jsou porovnávány s těmi získanými z InterCorpu.

Korpus Araneum Hispanicum Maius, který je součástí sady korpusů Araneum, pokrývajícím momentálně celkem 14 jazyků. Obsahuje současné texty z webových stránek a blogů, je to tedy jazyk jiné povahy než ten, který analyzujeme v korpusu InterCorp – tam pracujeme s jádrem, tj. s beletristickými texty. Zároveň se námi použité korpusy liší velikostí obsahu: subkorpus španělské části korpusu InterCorp, který jsme si vytvořili, obsahuje 12 283 484 tokenů, korpus Araneum Hispanicum Maius je mnohonásobně větší (1 200 000 609 tokenů).

V obou analýzách provedených v InterCorpu bylo postupováno podle stejného principu. Jedná se o analýzy českých protějšků sloves slyšení a vidění v konstrukci: sloveso + člen + substantivum. Do vyhledávacího pole *Kontext* jsme zadali dotaz `[lemma="escuchar"][word="el|la|los|las"][tag="N.*"]` a následně jeho analogické obměny u sloves *oír*, *ver* a *mirar*.

Na základě odlišností těchto dvou korpusů jsem se rozhodla provést v korpusu Araneum Hispanicum Maius obdobnou analýzu jako v InterCorpu, jen s jiným záměrem: cílem této analýzy není pochopitelně komparace českých protějšků španělských prototypických sloves slyšení (*escuchar*, *oír*) – Araneum Hispanicum Maius není korpusem paralelním –, ale jen ověření výsledků části předchozích analýz, totiž výskytů a frekvence konstrukcí s analyzovanými slovesy ve španělském textu. Stejně tak jako v případě předešlé analýzy v korpusu InterCorp, i nyní se tento výzkum soustředí na konstrukci predikát + předmět. Opět jsme využili vyhledávací dotaz `[lemma="escuchar"][word="el|la|los|las"][tag="N.*"]` (a jeho analogickou obměnu u dalších sloves). Jedná se o případovou studii 2 a případovou studii 5.

Cílem zbývajících dvou případových studií je zjistit, zdali se v jednom či druhém jazykovém korpusu nachází podstatná jména, která se pojí pouze s jedním z vybraných sloves. Konkrétně případová studie 3 analyzuje slovesa slyšení (*oír*, *escuchar*) a případová studie 6 slovesa vidění (*ver*, *mirar*). Pro každé substantivum jednotlivě jsem využila tuto formu vyhledávacího dotazu `[lemma="oír"][word="el|la|los|las"][lemma="campanilla"]`. Přirozeně opět s analogickými obměnami u dalších sloves a v případě těchto studií i substantiv.

2. Slovesa vidění a slyšení – z kognitivního pohledu

Jednou z možností, jak se dívat na rozdíl mezi jednotlivými slovesy vidění (*ver* a *mirar*) a slovesy slyšení (*oír*, *escuchar*) je se na problematiku podívat z hlediska vjemů, jejich dělení a zda-li se toto rozdělení odráží v užití vybraných sloves.

2.1 Rozdíl mezi *SENSACIÓN* a *PERCEPCIÓN*

Rozdíl mezi pojmy *sensación* a *percepción* je v rámci tohoto náhledu na rozdíl mezi slovesy *ver*, *mirar* a *oír*, *escuchar* stěžejní.

2.1.1 *Sensación*

Pojem *sensación* bývá do češtiny překládán jako *pocit* a pojem *percepción* jako *vnímání* či *percepce*. „*Sensation occurs when sensory receptors detect sensory stimuli. Perception involves the organization, interpretation, and conscious experience of those sensations.*“¹ (‘*K “sensation“ dochází, když smyslové receptory detekují smyslové podněty. “Perception“ zahrnuje organizaci, interpretaci a vědomé prožívání těchto vjemů.*‘). Jinými slovy, *sensación* je primární zdroj našich znalostí o našem vlastním těle a okolním světě. Je nedílnou součástí vnímání, tedy percepce. Zmíněné smyslové receptory jsou specifické neurony, které reagují na určité podněty. Takovým podnětem může být například světlo, které zaznamenají smyslové receptory v oku. Pojem *sensación* zahrnuje pět smyslů – zrak, sluch, čich, hmat a chuť, které jsou pro tuto práci zásadní. Avšak patří sem i jiné smyslové systémy, které náš mozek informují například o poloze a pohybu těla, rovnováze, bolesti etc.²

2.1.1.1 Členění vjemů (*sensación*)

A. R. Luria, významný neuropsycholog a jeden ze zakladatelů kognitivní neurovědy, navrhl členění těchto různých druhů *sensación*. Podle něj se *sensación* obecně dělí do tří skupin: *sensaciones interoceptivas*, *sensaciones propioceptivas*, *sensaciones exteroceptivas*. V rámci

¹ Psychology: Sensation versus Perception. *BCcampus Open Publishing* [online]. © 2022 [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://opentextbc.ca/psychologyopenstax/chapter/sensation-versus-perception/>

² FERNÁNDEZ JAÉN, Jorge. *Sémantica cognitiva diacrónica de los verbos de percepción física del español*. Alicante, 2012. 157-158 s. Doktorantská práce (PhD.). Universidad de Alicante. Departamento de Filología Española, Lingüística General y Teoría de la Literatura. Vedoucí doktorantské práce José Luis Cifuentes Honrubia.

tohoto překladu je lepší užít obecnější pojem *vjem*. Jedná se tedy o interoceptivní vjemy, propioceptivní vjemy a exteroceptivní vjemy.

Interoceptivní jsou vjemy jejichž účelem je zajistit stálost vnitřního prostředí těla. Přijímáme je tedy zevnitř našeho organismu. Tyto vjemy informují mozek například o stavu oběhového systému, srdce, střev etc.³

Propriocepce, jak uvádí NZIP, je „pocit svého vlastního těla“⁴. Tyto smyslové vjemy informují mozek o poloze těla v prostoru a o jeho pohybech. Mezi těmito vjemy jednoznačně vyniká pocit rovnováhy a další pocity spojené s uvědomováním si vlastního těla v prostoru. Tyto vjemy závisí na receptorech ve svalech, kloubech a šlachách, avšak primárně záleží na receptorech vestibulárního systému a zrakových receptorech, které jsou pro prostorovou orientaci klíčové. Samotný vestibulární systém je zodpovědný za zajištění rovnováhy těla v prostoru a nachází se ve vnitřních uchu.⁵ Zároveň je tento systém úzce propojený i se zrakem.⁶

Poslední skupinou jsou vjemy exteroceptivní. Tyto vjemy nám poskytují informace z vnějšího světa a poskytují nám základ pro vědomé chování. Tato skupina je nejpočetnější, protože zahrnuje zrak, hmat, čich, chuť a sluch.⁷

2.1.2 *Percepción*

Na druhou stranu *percepción*, jak bylo již výše zmíněno, je způsob, jakým interpretujeme informace, které získáváme díky smyslovým receptorům. Je to způsob, jakým jsou tyto informace organizovány a především vědomě prožívány. Zároveň zmíněný způsob našeho vnímání je ovlivněn našimi znalostmi, myšlenkami a zkušenostmi. Koncept *sensación* můžeme chápat jako fyzický proces, a naopak *percepción* jako psychologický proces.⁸ Například když vstoupíme do babiččiny kuchyně a ucítíme vůni štrůdlu. *Sensación* je to, že naše čichové receptory zachytí onu vůni. Naopak *percepción* je ta skutečnost, že nám vůně jablek a skořice připomene třeba Vánoce.

³ Tamtéž, s. 157-158

⁴ Propriocepce. *Národní zdravotnický informační portál* [online]. © 2022 [cit. 2022-05-08]. ISSN 2695-0340. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/rejstrikovy-pojem/2515>

⁵ PURVES, Dale. (ed.) et al. *Neuroscience*. 2nd edition. Sunderland (MA), USA: Sinauer Associates, 2001. ISBN 0-87893-742-0.

⁶ Psychology: Sensation versus Perception. *BCcampus Open Publishing* [online]. © 2022 [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://opentextbc.ca/psychologyopenstax/chapter/sensation-versus-perception/>

⁷ FERNÁNDEZ JAÉN, Jorge. *Sémantica cognitiva diacrónica de los verbos de percepción física del español*. Alicante, 2012. 157-158 s. Doktorantská práce (PhD.). Universidad de Alicante. Departamento de Filología Española, Lingüística General y Teoría de la Literatura. Vedoucí doktorantské práce José Luis Cifuentes Honrubia

⁸ Psychology: Sensation versus Perception. *BCcampus Open Publishing* [online]. © 2022 [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://opentextbc.ca/psychologyopenstax/chapter/sensation-versus-perception/>

2.1.3 Spojitost sloves vidění a slyšení s koncepty *sensación* a *percepción*

V rámci charakteristiky obou pojmů mě především zaujal fakt, že pojem *percepción* je definován jako způsob, jakým jsou informace (sesbírané smyslovými receptory) vědomě prožívány. Obecně rozdělení a význam těchto pojmů je z mnoha ohledů příhodný. Tato skutečnost souvisí se základní problematikou, kterou se tato práce zabývá. Nejprve se z tohoto úhlu pohledu podíváme na základní slovesa slyšení (*oír*, *escuchar*). Sloveso *oír*, jehož prototypickým českým protějškem je sloveso *slyšet*, svým významem vyjadřuje elementární zkušenost, která odpovídá konceptu *sensación*. Na druhou stranu sloveso *escuchar* evokuje vědomé prožívání.

Jorge Fernández Jaén ve své práci uvádí zajímavý příklad – zvuk kovového předmětu padajícího na zem je vnímán jako *sensación*, zatímco hudební symfonie se stovkami harmonizovaných zvuků je *percepción*. Tvrdí, že *sensación* je jakákoliv bezprostřední a elementární zkušenost, která je vyvolaná izolovaným podnětem a naopak *percepción* je již uspořádanou zkušeností vycházející z *sensación*.⁹ Je zřejmé, že zvuk způsobený ránou kovového předmětu o zem spíše slyšíme než posloucháme, tudíž ve španělštině pravděpodobněji použijeme sloveso *oír* než-li sloveso *escuchar*. Naše smyslové receptory v uchu zvuk zachytí a tuto informaci pošlou dál do mozku. V případě hudební symfonie bychom naopak spíše použili sloveso *escuchar* než sloveso *oír*. Důvodem je fakt, že poslouchání hudební symfonie evokuje vědomé prožívání informací, které smyslové receptory zaznamenaly a odpovídá tak konceptu *percepción*. U základních sloves vidění (*ver*, *mirar*) je princip totožný. Sloveso *ver* se z tohoto úhlu pohledu shoduje se slovesem *oír*, jehož prototypickým českým protějškem je sloveso *vidět*, a naopak sloveso *mirar*, překládáno primárně pomocí slovesa *dívat se*, se shoduje se slovesem *escuchar*. Například když si povídám s dívkou sedící před květináči s muškáty, dívám se na dívku, ale květiny chť nechtě také vidím. Jinými slovy, jelikož si s dívkou povídám, tak svou soustředěnost upínám na ní, avšak nemohu nevidět muškáty, které se nachází přímo za jejími zády. Vědomé prožívání, tedy jakýsi záměr, hraje zásadní roli v rámci užití těchto sloves vnímání.

2.2. *VER* a *MIRAR* jako prototypická dvojice sloves vidění

⁹ FERNÁNDEZ JAÉN, Jorge. *Semántica cognitiva diacrónica de los verbos de percepción física del español*. Alicante, 2012. 159 s. Doktorantská práce (PhD.). Universidad de Alicante. Departamento de Filología Española, Lingüística General y Teoría de la Literatura. Vedoucí doktorantské práce José Luis Cifuentes Honrubia.

2.2.1 Základní význam

Začnu slovesem *ver* a jeho základním významem, jež různé slovníky uvádí podobnými definicemi, například „*Percibir una persona o un animal, una cosa por la vista.*“¹⁰, tedy vnímat člověka, zvíře nebo věc zrakem, či „*Percibir con los ojos algo mediante la acción de la luz.*“¹¹, ve volném překladu ‘*Vnímat očima něco prostřednictvím působení světla*’. Avšak dále jsou uváděny další významy. Pomocí slovesa *ver* můžeme vyjádřit porozumění, pochopení, například „*Ya está, ya lo veo, no sigas explicándolo.*“ (‘*To je ono, už to chápu, nevysvětluj mi to pořád.*’).¹² Následně, chceme-li vyjádřit, že je třeba se na jistou záležitost podívat pozorněji či ji důkladněji prozkoumat, opět můžeme toto sloveso využít, například „*Vamos a ver este asunto con calma.*“ (‘*Podívejme se na tuto záležitost v klidu*’).¹³

Jak píše José Fernández Jaén ve své knize „*Verbos de percepción sensorial en español: una clasificación cognitiva*“, slovesa *ver* a *mirar* jsou jako dvě strany jedné mince vidění. Rozdíl mezi nimi je výrazný. Jak je uvedeno v předchozí kapitole, hlavním rozdílem je záměr. *Mirar* oproti *ver* totiž vyjadřuje úmyslné zaměření pohledu na jistý objekt, například „*Miramos hacia el horizonte para ver la salida del sol.*“¹⁴. Jedná se o sloveso, při jehož užití také vyjadřujeme záměrné pozorování něčího jednání, bereme něco v úvahu či věnujeme něčemu pozornost.

2.2.2 Členění vjemů (*percepción*)

José Fernández Jaén dále uvádí rozdělení typů *percepción*, a to na *percepciones puras* (‘čisté vjemy’) a *percepciones activas* (‘aktivní vjemy’). Toto rozdělení nám pomáhá lépe porozumět rozdílu mezi těmito dvěma slovesy. Tvrdí, že vždy bylo za jednoznačného představitele vjemů čistých považováno sloveso *ver*, a naopak sloveso *mirar* za představitele vjemů aktivních. Podstatu tohoto rozdělení dobře ukazuje Fernándezův příklad: Když člověk vstoupí do pokoje, ve kterém sedí na židli další osoba, tak tuto osobu nutně uvidí, zcela nekontrolovatelně. Přesto ale záleží na tom člověku, zda-li se na ní podívá, což je již jednání záměrné. Obecně sloveso *mirar* označuje fyzický úkon srovnatelný s těmi, které provádíme

¹⁰ Lengua española: Ver. Diccionarios [online]. Larousse Editorial, © 2022 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.diccionarios.com/diccionario/espanol/ver>

¹¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Ver. *Diccionario de la lengua española*, 23.^a ed., [versión 23.5 en línea].

¹² Lengua española: Ver. Diccionarios [online]. Larousse Editorial, © 2022 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.diccionarios.com/diccionario/espanol/ver>

¹³ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Ver. *Diccionario de la lengua española*, 23.^a ed., [versión 23.5 en línea].

¹⁴ Lengua española: Mirar. Diccionarios [online]. Larousse Editorial, © 2022 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.diccionarios.com/diccionario/espanol/ver>

například nohama či rukama, sloveso *ver* značí naopak to, co se odehrává v naší mysli. Avšak uvedený příklad demonstruje, že toto rozdělení není tak jednoznačné, jak se na první pohled může zdát, protože my se můžeme dívat (*mirar*) a přesto nevidět (*ver*). Například „*Yo sabía que estaba allí porque oía perfectamente la sirena. Sin embargo, por más que miraba a lo lejos, no conseguía ver el barco.*“ (‘Věděl jsem, že tam je, protože jsem dobře slyšel sirénu. Ať jsem se však díval jakkoli daleko, loď jsem neviděl.’)¹⁵

Z logiky věci můžeme sloveso *mirar* využít pouze když odkazujeme k fyzickým předmětům, nebo předmětům, které si jako fyzické představujeme. *Ver* se na druhou stranu vztahuje k jakémusi intelektuálnímu vnímání skutečnosti, které samozřejmě fyzické není. Následující dvě příkladné věty přesně odráží tuto rozdílnost.

„*A lo largo de mi vida como escultor he mirado muchas estatuas únicas.*“ (‘Za svůj život sochaře jsem si prohlédl mnoho jedinečných soch.’)

„*A lo largo de mi vida como escultor he visto cambios tremendos en el mercado de las estatuas antiguas.*“ (‘Během svého života jsem jako galerista zažil obrovské změny na trhu se starodávnými sochami.’)

2.3. OÍR y ESCUCHAR jako prototypická slovesa slyšení

2.3.1 Základní význam

Jak již bylo zmíněno, přestože obě tato slovesa souvisí s vnímáním zvuků a bývají používána jako synonyma, neznamenají přesně to samé. Klíčovou nuancí, která *oír* a *escuchar* odlišuje je, podobně jako u sloves *ver* a *mirar*, záměr posluchače. Španělská královská akademie ve svém slovníku uvádí, že naslouchat či poslouchat (*escuchar*) znamená “*prestar atención a lo que se oye*”¹⁶, ve volném překladu ‘věnovat pozornost tomu, co je slyšet’. Oproti tomu význam slovesa *oír* uvádí jako prosté “*percibir con el oído los sonidos*”¹⁷, tedy ‘vnímat zvuky pomocí ucha’. Naslouchat (*escuchar*) je stejně jako dívat se (*mirar*) činnost záměrná. Například „*Me gusta escuchar la música.*“ Na druhou stranu slyšet (*oír*) je nedobrovolné.

¹⁵ FERNÁNDEZ JAÉN, Jorge. *Verbos de percepción sensorial en español: una clasificación cognitiva* [online]. s. 394-395 [cit. 2022-03-23].

¹⁶ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Escuchar. *Diccionario de la lengua española*, 23.^a ed., [versión 23.5 en línea].

¹⁷ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Oír. *Diccionario de la lengua española*, 23.^a ed., [versión 23.5 en línea].

Nevěnujeme něčemu úmyslně pozornost, ale když zvuk vznikne, umíme ho zpracovat.¹⁸ Princip užití těchto sloves slyšení je stejný jako u výše popisovaných sloves *ver* a *mirar*.

¹⁸ JORGE, Fernández Jaén. *Verbos de percepción sensorial en español: una clasificación cognitiva* [online]. s. 397-399 [cit. 2022-03-23].

3. Slovesa vidění a slyšení – z aspektového pohledu

Další z možností, jak nahlížet na problematiku užití sloves *ver* a *mirar*, je zařazení těchto dvou sloves vidění do Vendlerovy klasifikace, která se zakládá na lexikální stránce sloves.

Gabriela G. Alfaraz, uznávaná lingvistka vyučující na Michiganské státní univerzitě, se ve svém článku „A look-see at the Spanish verbs of visual perception *ver* and *mirar*“ soustředí na tato slovesa z lexikálního hlediska. Vzhledem k povaze její analýzy sloves je napřed záhodno uvést několik zásadních lingvistických pojmů, a především Vendlerovu klasifikaci sloves.

3.1 Aspekt a slovesný čas

Nejprve se budu zabývat pojmy aspekt a slovesný čas. Pojem aspekt lze definovat dvěma způsoby.

Dle prvního a také tradičnějšího přístupu je aspekt gramatická kategorie, která dělí slovesa podle toho, zdali dané sloveso označuje děj perfektivní či imperfektivní. Perfektivní děj je dokončený (či bude dokončený), naopak děj imperfektivní je definován jako děj neukončený. Vzhledem ke skutečnosti, že v různých jazycích je tato rozdílnost vyjadřována velmi odlišně, nelze aspekt vnímat pouze jako vlastnost sloves. Například slovanské jazyky vyjadřují rozdíl mezi perfektivním a imperfektivním dějem pomocí sloves, ale ku příkladu finština ho vyjadřuje jménem, konkrétně pomocí pádů. Nelze tedy hovořit o aspektu pouze jako o vlastnosti slovesa, ale je třeba ho rozdělit, konkrétně na slovesnou kategorii a jmennou kategorii.

Druhý přístup vnímání pojmu aspekt je nazýván lexikální aspekt, případně inherentní lexikální aspekt.¹⁹ Tento přístup „je založen na klasifikaci slovesných predikátů podle toho, zda tyto struktury ve své lexikální sémantice obsahují pevné hranice, a jestliže ne, zda předpovídají nějakou změnu stavu.“²⁰ Jinými slovy se jedná o „sémantickou klasifikaci predikací“.²¹ Nakonec aspekt, vnímán z hlediska gramatického i lexikálního, „slouží k označení vnitřních časových náležitostí situace – poukazuje na její průběh, na to, zdá má nějaký počátek a zda byla či bude ukončena“. Naproti tomu slovesný čas, například minulý, předminulý, přítomný,

¹⁹ ZMRZLÍKOVÁ, Jana. *Vyjadřování aspektu v češtině a ve finštině*. 2009. s. 2-3. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka. Vedoucí práce Karlík, Petr.

²⁰ ZMRZLÍKOVÁ, Jana. *Vyjadřování aspektu v češtině a ve finštině*. 2009. s. 2. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka. Vedoucí práce Karlík, Petr.

²¹ HRACH, Petr. *Analýza profilů chování iterativních sloves v latině*. 2016. s. 16. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav řeckých a latinských studií. Vedoucí práce Pultrová, Lucie.

předpřítomný etc., uvádí, kdy se situace odehrála, odehrává či odehraje. Odkazuje na průběh situace a „vyjadřuje se ke vztahu této situace k času promluvy“.²²

3.2 Vendlerova klasifikace aplikovaná na slovesa *ver* a *mirar*

Z druhého přístupu pojetí aspektu, tedy lexikálního, vychází Vendlerovo rozdělení anglických sloves, kterým se ve zmíněné práci zabývá Gabriela G. Alfataz a jež dále aplikuje na slovesa *ver* a *mirar*.

Zeno Vendler v roce 1957 ve svém článku „Verbs and Times“ představil čtyři kategorie slovesných významů: *activities* („aktivity“), *achievements* („dosažení“), *accomplishments* („provedení“) a *states* („stavy“).²³ Na základě charakteristiky těchto kategorií, která bude popsána následovně, uvedla Gabriela G. Alfaraž ve své práci, že sloveso *ver* může být *activity*, *accomplishment*, *achievement* i *state*, zatímco sloveso *mirar* může být pouze *activity* nebo *accomplishment*.²⁴ Ve své analýze odkazuje na Susan Rothstein, uznávanou lingvistku zabývající se primárně semantikou, a její popis Vendlerovy klasifikace. Tento popis se zakládá na aspektových vlastnostech teličnosti (*telicity*) a stupňovitosti (*stages*) sloves. Stupňovitostí je míněno, zdali se dají u daných kategorií sloves rozeznat fáze ve vývoji děje či se identifikovat nedají. Teličnost je termín, který se používá v případě sloves vyjadřujících děje, které mají určitý cíl či vnitřní hranici, dochází tedy k nějakému finálnímu bodu, například slovesa uběhnout či vytrhnout. Tyto telické predikáty mohou i nemusí zahrnovat určitý proces. Telickou povahu mají kategorie *achievements* a *accomplishments*. První zmíněná kategorie proces vyjadřuje (např. *postavil dům*) a druhá ho naopak nezahrnuje (např. *probudit se*). Na druhou stranu atelické predikáty obecně postrádají onu vnitřní hranici, tudíž nemusí dojít k určitému konci.²⁵ Takže „zatímco atelické predikáty (např. *Petr spí*) se splní v každém bodu jejich průběhu, telické predikáty (např. *Petr napsal dopis*) se splní pouze tehdy, pokud proběhnou až do konce.“²⁶

²² ZMRZLÍKOVÁ, Jana. *Vyjadřování aspektu v češtině a ve finštině*. 2009. s. 3. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka. Vedoucí práce Karlík, Petr.

²³ ROMEU LABAYEN, Judit. *Vid ve španělštině a češtině*. 2010. s. 14. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav obecné lingvistiky. Vedoucí práce Starý, Zdeněk.

²⁴ ALFARAZ, Gabriela G. A look-see the Spanish verbs of visual perception *ver* and *mirar*. *Southwest Journal of Linguistics* [online]. 2008, (27), s. 17 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: file:///home/chronos/u-2dc9f266ad0c012b9d4bdc02a21d1d9dff9173f/MyFiles/Downloads/A_look_see_at_the_Spanish_verbs_of_visu a.pdf

²⁵ ROMEU LABAYEN, Judit. *Vid ve španělštině a češtině*. 2010. s. 14. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav obecné lingvistiky. Vedoucí práce Starý, Zdeněk.

²⁶ ROMEU LABAYEN, Judit. *Vid ve španělštině a češtině*. 2010. s. 14. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav obecné lingvistiky. Vedoucí práce Starý, Zdeněk.

Pro shrnutí, v kategoriích *activities* a *accomplishments* lze identifikovat fáze ve vývoji děje, avšak liší se teličností. *Activities* jsou otevřené procesy bez daného konce, jsou tedy atelické. Naopak *accomplishments* jsou telické povahy, vyjadřují určitý konec, kterého je třeba dosáhnout. Do kategorie *activities* i *accomplishments* podle Gabriely G. Alfaraz mohou spadat obě slovesa, *ver* i *mirar*. Dále ani u kategorie *achievements* a ani u kategorie *states* nelze identifikovat fáze ve vývoje děje. Například *achievements* jsou události, které nepostupují v čase, jsou to téměř okamžité události. Teličností se tyto kategorie liší, *achievements* jsou telické, jelikož jejich finální bod nastává téměř ihned. Oproti tomu *states* jsou atelické povahy, protože přirozeně nemají onen finální bod.²⁷ Do těchto dvou kategorií spadá pouze sloveso *ver*. S. Rothstein dále vysvětluje, že může docházet k jistému posunu mezi jednotlivými kategoriemi, primárně mezi těmi, které mají některé vlastnosti stejné, například *accomplishment* a *achievement* jsou obě telické povahy. „This feature breakdown is instrumental to explaining the semantic changes that allow for the nonstandard use of *mirar*.“ (‘*Toto rozdělení vlastností je zásadní pro vysvětlení sémantických změn, které umožňují nestandardní užití slovesa „mirar“.*’)

²⁷ ALFARAZ, Gabriela G. A look-see the Spanish verbs of visual perception *ver* and *mirar*. *Southwest Journal of Linguistics* [online]. 2008, (27), s. 18-19 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: file:///home/chronos/u-2dc9f266ad0c012b9d4bdc02a21d1d9dff9173f/MyFiles/Downloads/A_look_see_at_the_Spanish_verbs_of_visu a.pdf

4. Případová studie 1: analýza českých protějšků sloves slyšení (*escuchar, oír*) v konstrukci: sloveso + člen + substantivum

Následující analýza se zabývá komparací českých protějšků španělských prototypických sloves slyšení – *escuchar* a *oír*. V analýze budeme pracovat se dvěma typickými českými protějšky těchto sloves slyšení:

- 1) Sloveso *poslouchat* a další slovesa, která jsou od něj odvozena, například *naslouchat* a *zaposlouchat*
- 2) Sloveso *slyšet* a dokonavé varianty *uslyšet, zaslechnout*

O rozdílu mezi těmito českými protějšky byla řeč výše. Sloveso *zaslechnout* bychom nejspíše vzhledem k podobnosti přiřadili do skupiny ke slovesu *poslouchat*, avšak s přihlédnutím k záměru posluchače, o kterém je řeč v druhé kapitole, řadím sloveso *zaslechnout* do skupiny se slovesy *slyšet* a *uslyšet*. *Zaslechnout* stejně jako *slyšet* neevokuje posluchačův záměr.

Tato analýza se konkrétně soustředí na konstrukci predikát + předmět, konkrétně tedy sloveso + určitý člen + substantivum. Tuto konstrukci jsme zvolili ze dvou důvodů:

- 1) představuje typickou syntaktickou konstrukci využívající slovesa tohoto druhu;
- 2) lze ji snadno vyhledat v korpusu.

K vyhledávání jsme použili korpus InterCorp, verzi 14. Vyhledávací dotaz byl [lemma="escuchar"][word="el|la|los|las"][tag="N.*"] (a jeho analogické obměny u dalších sloves). Cílem analýzy je ukázat na paralelním španělsko-českém korpusu, jaké protějšky se proti zmiňovaným španělským slovesům objevují v českých překladech. Z toho důvodu byl španělsko-český korpus omezen pouze na jádro, konkrétně na španělské originály.

Na základě předchozích výkladů lze předpokládat, že sloveso *escuchar* bude překládáno především slovesem *poslouchat* a slovesy podobnými, naopak u *oír* bude dominovat překlad slovesem *slyšet* a slovesy podobnými. Cílem této analýzy je tedy zjistit na konkrétních korpusových datech, zda tato hypotéza platí, a pokud ne, pokud se objeví nečekané korespondence, zvážit, čím jsou způsobeny. Předpokládáme, že klíčovou roli bude hrát přítomnost či nepřítomnost záměru posluchače.

Následující tabulka znázorňuje podstatná jména, která mají ve zmíněném typu konstrukce nejvyšší počet výskytů. Konkrétně jsem z obou seznamů, které jsem získala z korpusu InterCorp, vybrala prvních padesát nejfrekventovanějších. Levá část tabulky zobrazuje podstatná jména pojící se se slovesem *escuchar* a jejich frekvenci, pravá část tabulky naopak

konstrukce se slovesem *oír*. Celkově jsem získala 715 výskytů této konstrukce obsahující *escuchar* a 1014 výskytů obsahující *oír*.

	escuchar + předmět		oír + předmět	
	substantivum	frekvence	substantivum	frekvence
1	voz	71	voz	125
2	ruido	53	ruido	63
3	música	23	grito	42
4	historia	21	paso	30
5	grito	20	golpe	21
6	palabra	19	música	19
7	sonido	19	rumor	16
8	conversación	15	nombre	16
9	rumor	15	palabra	16
10	radio	14	canto	14
11	paso	14	sonido	13
12	canto	11	respiración	12
13	relato	10	tiro	12
14	explicación	8	campana	12
15	respiración	8	disparo	11
16	eco	7	timbre	11
17	cuento	7	radio	10
18	zumbido	7	explosión	9
19	nombre	6	risa	9
20	mensaje	6	pregunta	9
21	noticia	6	ladrido	9
22	disco	6	zumbido	8
23	llanto	6	conversación	8
24	informe	5	puerta	7
25	murmullo	5	llanto	7
26	sirena	5	estruendo	7
27	lluvia	5	motor	6
28	respuesta	5	orden	6
29	comentario	4	murmullo	6
30	programa	4	respuesta	6
31	pregunta	4	tintineo	5
32	grabación	4	clic	5
33	latido	4	historia	5
34	disparo	4	mar	5
35	campanilla	3	gemidos	5
36	crujidos	3	campanadas	5
37	discusión	3	comentario	5
38	llamada	3	noticia	4
39	chapoteo	3	toque	4
40	idea	3	escándalo	4
41	canción	3	trueno	4
42	timbre	3	bramido	4

43	confesión	3	silbato	4
44	rugido	3	pito	4
45	risa	3	saludo	4
46	silencio	3	misa	4
47	gemidos	3	frase	4
48	detalle	3	silbido	4
49	consejo	3	crujido	4
50	fin	3	tono	3

Tabulka 1. Sloveso escuchar/oír + substantivum a jeho frekvence

Porovnáme-li jednotlivé sloupce Tabulky 1, zjistíme, že dvacet šest substantiv je obsaženo v obou těchto tabulkách. Tabulka 2 obsahuje tato substantiva, abecedně seřazená, a jejich frekvence

podstatné jméno	escuchar	oír
canto	11	14
comentario	4	5
conversación	15	8
crujido	3	4
disparo	4	11
gemidos	3	5
grito	20	42
historia	21	5
llanto	6	7
murmullo	5	6
música	23	19
nombre	6	16
noticia	6	4
palabra	19	16
paso	14	30
pregunta	4	9
radio	14	10
respiración	8	12
respuesta	5	6
risa	3	9
ruido	53	63
rumor	15	16
sonido	19	13
timbre	3	11
voz	71	125
zumbido	7	8

Tabulka 2. Substantiva pojící se s oběma slovesy

4.1 Substantivum voz

V následné analýze jsme se zaměřili na šest substantiv z Tabulky 2, konkrétně na *voz*, *ruido*, *grito*, *música*, *rumor* a *radio*. První čtyři zmíněná podstatná jména jsem zvolila, protože v konstrukcích s oběma slovesy mají vysoký počet výskytů. *Rumor* sice není tolik frekventované jako předchozí uvedená substantiva, ale počet výskytů je u *escuchar* a *oír* téměř identický, z toho důvodu mi toto podstatné jméno přišlo pro analýzu vhodné.

	počet výskytů		počet výskytů
escuchar la voz	71	oír la voz	125
ne(slyšet), (ne)uslyšet	46	(ne)slyšet, (ne)uslyšet	83
(ne)zaslechnout	11	(ne)zaslechnout	27
(ne)poslouchat, naslouchat	9	(ne)poslouchat, zaposlouchat	2
jiné (hlas dolehl, ozval se, zazněl, vyslechl)	5	jiné (přilákání povykem, slyšitelnost etc.)	4

Tabulka 3. Sloveso *escuchar/oír* + substantivum *voz* a české protějšky této konstrukce

Z Tabulky 3 je jasně patrné, že v kombinaci se substantivem *la voz* v českých překladech jednoznačně převažují protějšky *slyšet*, *uslyšet* či *zaslechnout*, a to bez ohledu na to, zda je ve španělském originálu *escuchar*, nebo *oír*. Na základě předchozích výkladů nás u slovesa *oír* tato skutečnost nepřekvapuje, u slovesa *escuchar* se ale tento výsledek může jevit jako nečekaný. Ze 71 výskytů konstrukce *escuchar la voz* je pouhých 12,7 % překládáno jako zmíněné *poslouchat* či *naslouchat*, zatímco překlady *slyšet*, *uslyšet* a *zaslechnout* jasně dominují s 80,3 %. U druhé konstrukce, tedy *oír la voz*, je rozdíl ještě markantnější, *slyšet*, *uslyšet* a *zaslechnout* převládají s 88 % ze 125 výskytů, oproti tomu překlady *poslouchat* a *naslouchat* překladatelé využili pouze v 1,6 % případů.

4.1.1. Příklady

Překlad konstrukce *escuchar la voz* pomocí slovesa *naslouchat*:

Acuérdate que debes ser como el tigre del Himalaya : **escucha la voz** de la intuición y del instinto. → Vzpomeň si, že musíš být jako himalájský tygr: **naslouchej hlasu** intuice a instinktu. (Isabel Allende, *Království zlatého draka*, překl. Monika Baďurová, Praha: BB-art, 2004).

Překlad konstrukce *escuchar la voz* pomocí slovesa *zaslechnout*:

Luego **escuché la voz** de Arturo, muy bajita, diciéndole que yo estaba dormida. → Pak **jsem zaslechla** Arturův **hlas**, potichoučku jí říkal, že spím. (Roberto Bolaño, *Divocí detektivové*, překl. Anežka Charvátová, Praha: Argo, 2008).

Překlad konstrukce *oír la voz* pomocí slovesa *poslechnout*:

Haz a un lado la desconfianza, José, **oye la voz** de tu mujer y de tu hijo y no mezcles a ningún dios en este asunto. → Zbav se té nedůvěry, Josefe, **poslechni hlas** své ženy a syna a nepleť do věci žádného boha. (Eduardo Mendoza, *Podivuhodná cesta Pomponia Flata*, překl. Jana Novotná, Praha: Garamond, 2009).

Překlad konstrukce *oír la voz* pomocí slovesa *slyšet*:

En la chacra, los perros seguían ladrando y, a ratos, **se oían las voces** de los chiquillos. → Dole u kůlny dál štěkali psi a občas **bylo slyšet hlasy** chlapců. (Mario Vargas Llosa, *Zelený dům*, překl. Vladimír Medek, Praha: Mladá fronta, 2005).

4.2 Substantivum *ruido*

	počet výskytů		počet výskytů
escuchar el ruido	53	oír el ruido	63
(ne)slyšet, (ne)uslyšet	23	(ne)slyšet, (ne)uslyšet	31
(ne)zaslechnout	4	(ne)zaslechnout	20
(ne)poslouchat, naslouchat	18	(ne)poslouchat,naslouchat	5
ozývat	2	ozývat	4
jiné (postřehnout, napínat uši)	2	doznít	1
nahrazeno podstatným jménem (za klapání, za zvuků etc.)	4	nahrazeno podstatným jménem (vřískání, bouchnutí)	2

Tabulka 4. Sloveso *escuchar/oír* + substantivum *ruido* a české protějšky této konstrukce

Podobně jako u substantiva *la voz*, i v konstrukci *oír el ruido* převažuje překlad *slyšet*, *uslyšet* a *zaslechnout* nad překladem *poslouchat* a *naslouchat*. Konkrétně překlady *slyšet*, *uslyšet* a *zaslechnout* převládají s 81 %, na druhou stranu *poslouchat* a *naslouchat* odpovídají pouze 7,9 %. Když se pozorněji podíváme na tabulku, uvidíme, že počet jiných překladů, jako *ozývat* a *doznít*, je dokonce vyšší než počet překladů *poslouchat* a *naslouchat*. Přejdeme-li ke konstrukci *escuchar el ruido*, tak z tabulky je zjevné, že slovesa *slyšet*, *uslyšet* a *zaslechnout*

opět převládají. Ovšem v tomto případě není převaha těchto překladů tak jednoznačná jako například u konstrukce *escuchar la voz*, kde překlady *poslouchat* a *naslouchat* zabírají 12,7 %. V případě této konstrukce (*escuchar el ruido*) odpovídají pouze 34 %. Ze všech uvedených informací tedy jasně vyplývá, že překlad *slyšet, uslyšet* a *zaslechnout* překladu konstrukce *oír el ruido* jasně dominuje a u konstrukce *escuchar el ruido* představuje většinu.

4.2.1 Příklady

Překlad konstrukce *escuchar el ruido* pomocí slovesa *zaposlouchat*:

Vaciló un segundo en mitad de la escalera **escuchando los ruidos** de abajo. → V polovině schodiště na vteřinku zaváhal, **zaposlouchal se do zvuků** zdola. (Julio Cortázar, *Výherci*, překl. Blanka Stárková, Praha: Garamond, 2007).

Překlad konstrukce *escuchar el ruido* pomocí slovesa *slyšet*:

Podía oler el aroma salado del mar y **escuchar el ruido** de las olas al romper contra la playa. → Cítila slanou vůni moře a **slyšela lomoz** vln tříštících se o břeh. (Daína Chaviano, *Havana Blues*, překl. Alena Jurionová, Praha: Mladá fronta, 2001).

Překlad konstrukce *oír el ruido* pomocí slovesa *poslouchat*:

Está acostada con los brazos detrás de la cabeza pensando, **oyendo los ruidos** de la noche; → Leží s rukama za hlavou, přemítá, **poslouchajíc lomoz** noci; (Juan Rulfo, *Llano v plamenech*, překl. Eduard Hodoušek, Václav Kajdoš, Praha: Odeon, 1983).

Překlad konstrukce *oír el ruido* pomocí slovesa *uslyšet*:

Allí mismo, sobre mi cabeza, más fuerte que el ruido de las olas, **oí el ruido** de otro avión. → Přímo nad sebou, nad svou hlavou, **jsem uslyšel zvuk** jiného letadla, silnější než hluk vln. (Gabriel García Márquez, *Zpověď trosečníka*, překl. Blanka Stárková, Praha: Odeon, 2004).

4.3 Substantivum *grito*

	počet výskytů		počet výskytů
escuchar el grito	20	oír el grito	42
(ne)slyšet, (ne)uslyšet	11	(ne)slyšet, (ne)uslyšet	23
(ne)poslouchat, naslouchat	2	(ne)poslouchat, naslouchat	1

zaslechnout	3	zaslechnout	10
jiné (ozývat, na křik etc.)	4	jiné (zaléhat, zvolat, zaznít etc.)	8

Tabulka 5. Sloveso *escuchar/oír* + substantivum *grito* a české protějšky této konstrukce

V případě konstrukcí *escuchar el grito* a *oír el grito* opět jednoznačně převládá překlad pomocí sloves *slyšet, uslyšet* a *zaslechnout*. U konstrukce *escuchar el grito* v 70 % a u druhé konstrukce *oír el grito* v dokonce 78,6 %. Avšak nelze ani u jedné z těchto konstrukcí opominout poměrně vysoký počet překladů pomocí jiných sloves než *poslechnout* a *slyšet* či dalších sloves od nich odvozených. Konkrétně tyto jiné možnosti překladu, jako například *ozývat* či *zaznít*, zabírají v případě konstrukce *oír el grito* 19 % a u konstrukce *escuchar el grito* až 20 %. Což je oproti celkově třem výskytům, tedy 4,8 %, sloves *poslouchat* či *naslouchat* v obou těchto konstrukcích výrazně vyšší číslo.

4.3.1 Příklady

Překlad konstrukce *escuchar el grito* pomocí slovesa *naslouchat*:

Desde allí, envuelto en las blancas tinieblas de los trapos, sofocando por el olor a almidón y el terror, Bernardo **escuchó los gritos**, palabrotas y carcajadas de los hombres que entraron al cuarto, ... → Odtud, obestřen bílou tmou šatstva, dusící se pachem škrobu a strachy, **naslouchal** Bernardo **výkřikům**, sprostým slovům a chechotu, mužů, kteří vtrhli do pokoje, ... (Isabel Allende, *Zorro*, překl. Monika Baďurová, Praha: BB-art, 2005).

Překlad konstrukce *escuchar el grito* pomocí slovesa *slyšet*:

En mi mente vi caer la lámpara, vi sangre y humo, me pareció **escuchar los gritos**. → V duchu už jsem viděl lustr, jak padá k zemi, viděl jsem krev a dým, zdálo se mi, že **slyším křik**. (Mayra Monterová, *Jako tvůj posel*, překl. Petr Zavadil, Praga: Mladá fronta, 2002).

Překlad konstrukce *oír el grito* pomocí slovesa *poslouchat*:

..., y seguir **oyendo los gritos** del tipo que se alejaba, dándose vuelta cada dos pasos ... → ..., a přitom pořád **poslouchal křik** zřízence, který už sice šel pryč, ale vždycky po několika krocích se otočil, ... (Julio Cortázar, *Nebe, peklo, ráj*, překl. Vladimír Medek, Praha: Mladá fronta, 2001).

Překlad konstrukce *oír el grito* pomocí slovesa *slyšet*:

Al cruzar el porche, le parece estar **oyendo los gritos** del pequeño Ajit por el jardín. → Když projde portikem, zdá se jí, že **slyší křik** malého Adžita pobíhajícího po zahradě. (Javier Moro, *Indická princezna. Skutečný příběh španělské tanečnice, která se vdala za maháradžu*, překl. Marie Jungmannová, Praha: Ikar, 2009).

4.4 Substantivum *rumor*

	počet výskytů		počet výskytů
escuchar el rumor	15	oír el rumor	15
(ne)slyšet, (ne)uslyšet	7	(ne)slyšet, (ne)uslyšet	7
(ne)poslouchat, naslouchat	7	(ne)poslouchat, naslouchat	7
doléhat	1	jiné (doléhat, ozývat, etc.)	1

Tabulka 6. Sloveso *escuchar/oír* + substantivum *rumor* a české protějšky této konstrukce

U konstrukcí *escuchar el rumor* a *oír el rumor* můžeme v českých protějšcích vidět rozdíl oproti předešlým dvěma konstrukcím. Mají sice méně výskytů, ale podíváme-li se na překlady z procentuálního hlediska, tak překlady *slyšet* a *uslyšet* již nemají takovou převahu nad *poslouchat* a *naslouchat* jako u výše popisovaných konstrukcí. Překlady konstrukce *oír el rumor* zabírají slovesa *slyšet*, *uslyšet* z 50 % a v konstrukci *escuchar el rumor* z 46,7 %. Naopak překlady *poslouchat* a *naslouchat* využili překladatelé v konstrukci *escuchar el rumor* též v 46,7 % a v konstrukci *oír el rumor* ve 12,5 %. U poslední zmíněné konstrukce je zároveň v rámci porovnávání nutno brát v potaz, že téměř třetinu překladů této konstrukce zabírají jiné překlady než ty typické, kterými se primárně zaobíráme. Například sloveso *doléhat* či *ozývat*.

4.4.1 Příklady

Překlad konstrukce *escuchar el rumor* pomocí slovesa *slyšet*:

Llamó al capitán Ibarra, que velaba en el corredor, y también éste **escuchó el rumor** de las lágrimas. → Zavolal kapitána Ibarru, který bděl na chodbě, a ten také **slyšel** slzavý **nářek**. (Gabriel García Márquez, *Generál ve svém labyrintu*, překl. Zdeněk Kalkus, Praha: Odeon, 2004).

Překlad konstrukce *escuchar el rumor* pomocí slovesa *poslouchat*:

Acostado en la litera de camarote, Coy **escuchaba el rumor** del agua en el casco. → Coy ležel na lůžku ve své kajutě a **poslouchal šplouchání** vody kolem lodního trupu. (Arturo Pérez-Reverte, *Hřbitov bezejmenných lodí*, Praha: Mladá fronta, 2002).

Překlad konstrukce *oír el rumor* pomocí slovesa *slyšet*:

Se oía el rumor del mar a lo lejos, y, de cuando en cuando, el motor de algún taxi que cruzaba la avenida Argentina. → Z dále **bylo slyšet šumění** moře, z druhé strany zvuk motoru, když po Argentinské třídě přejel taxík. (Mari Vargas Llosa, *Tetička Julie a zneuznávaný génius*, překl. Libuše Prokopová, Praha: Mladá fronta, 2004).

Překlad konstrukce *oír el rumor* pomocí slovesa *poslouchat*:

Acarició sus manos transparentes, sus finos dedos, la caracola de sus orejas, recorrió su cuello **oyendo el rumor** imperceptible de la vida en sus venas. → Hladil její průsvitné ruce, štíhlé prsty, uši, krk a **poslouchal** sotva slyšitelné **šumění** života v jejich žilách. (Isabel Allende, *Dům duchů*, překl. Hana Posseltová-Ledererová, Praha: BB-art, 2002).

4.5 Substantivum *música*

	počet výskytů		počet výskytů
escuchar la música	23	oír la música	19
(ne)slyšet, (ne)uslyšet	0	(ne)slyšet, (ne)uslyšet	7
(ne)poslouchat, naslouchat, zaposlouchat	19	(ne)poslouchat, naslouchat	7
jiné (být zabraný do muziky)	1	jiné (zanikla hudba, zaléhat, etc.)	3
vynechané sloveso	3	zaslechnout	2

Tabulka 7. Sloveso *escuchar/oír* + substantivum *música* a české protějšky této konstrukce

V předešlých osmi konstrukcích, sice v různém počtu výskytů, ale přesto vládou překlady *slyšet*, *uslyšet* či *zaslechnout*. A to i v konstrukcích obsahujících sloveso *escuchar*, které svou podstatou označuje záměr posluchače, tudíž jeho logický překlad není sloveso *slyšet*. Avšak podíváme-li se na konstrukce *escuchar la música* a *oír la música*, zaznamenáme markantní rozdíl. U konstrukce *escuchar la música* je zřejmé, že až na několik výjimek dominuje protějšek *poslouchat, naslouchat*. Z tabulky je dále patrné, že překladu konstrukce

oír la música slovesa *slyšet, uslyšet* a *zaslechnout* již nedominují tak jednoznačně jako například u konstrukcí *oír la voz* a *oír el ruido*. Konkrétně se jedná o devět z devatenácti výskytů, tudíž o 47,4 %. Překlady pomocí sloves *poslouchat* a *naslouchat* zabírají 36,8 %.

4.5.1 Příklady

Překlad konstrukce *escuchar la música* pomocí slovesa *poslouchat*:

Es lo único diferente que he hecho en los últimos días: **escuchar la música** de esa mujer. → Jen tím se totiž moje poslední dny lišily: **poslouchala jsem hudbu**, kterou ta žena složila. (Daína Chaviano, *Havan Blues*, překl. Alena Jurionová, Praha: Mladá fronta, 2001)

Překlad konstrukce *oír la música* pomocí slovesa *poslouchat*:

Déjame **oír la música**. → Nech mě **poslouchat hudbu**. (Pedro Juan Gutiérrez, *Král Havany*, překl. Anamarie Wachtlová, Praha: Garamond, 2009).

Překlad konstrukce *oír la música* pomocí slovesa *slyšet*:

Empezaron a tomar cerveza y después abrieron un poco la puerta para **oír la música** del primer piso y bailaron. → Začaly pít pivo a pak pootevřely dveře, aby **bylo slyšet hudbu** z prvního patra, a tančily. (Mario Vargas Llosa, *Město a psi*, překl. Miloš Veselý, Praha: Mladá fronta, 2004).

4.6 Substantivum *radio*

	počet výskytů		počet výskytů
escuchar la radio	14	oír la radio	10
(ne)slyšet, (ne)uslyšet	0	(ne)slyšet, (ne)uslyšet	0
(ne)poslouchat, naslouchat	14	(ne)poslouchat, naslouchat	6
		pustit rádio	2
		jiné (sledovat, etc.)	2

Tabulka 8. Sloveso *escuchar/oír* + substantivum *radio* a české protějšky této konstrukce

V případě méně početných konstrukcí *escuchar la radio* a *oír la radio* jednoznačně převažuje překlad pomocí sloves *poslouchat* a *naslouchat*. U konstrukce *escuchar la radio* je tento překlad dokonce stoprocentní. V případě konstrukce *oír la radio* můžeme vidět, že

překladaelé nepřekládali pouze pomocí sloves *poslouchat* či *naslouchat*, ve 40 % případů zvolili jiná slovesa. Ale i z těchto jiných variant překladu je zřejmé, že u poslechu rádia je vždy přítomen posluchačův záměr. Toto tvrzení dále dokazuje fakt, že překlad *slyšet* má nula výskytů u obou těchto konstrukcí.

4.6.1 Příklady

Překlad konstrukce *escuchar la radio* pomocí slovesa *poslouchat*:

Como a esa hora no hay tele, **escuchan la radio** vichando por la ventana. → Jelikož televize tak časně nevysílá, **poslouchají rádio** a zevlují u okna. (Eduardo Sacheri, *Otázka, kterou má v očích*, překl. Vladimír Medek, Praha: Edit, 2012).

Překlad konstrukce *oír la radio* pomocí slovesa *poslouchat*:

Nos dedicamos a **oír la radio** y a mirar las chabolas sacudidad por el viento del invierno. → Jen **jsme poslouchali rádio** a dívali se na barabizny zmítané zimním větrem. (Pedro Almodóvar, *Patty Diphusa, Venuše záchodků*, překl. Anežka Charvátová, Praha: Garamond, 2004).

4.7. Závěr případové studie 1

Analýza překladů těchto prototypických sloves slyšení ukázala, že překlady sloves *oír* a *escuchar* nejsou tak jednoznačné, jak by se mohlo zprvu zdát. Překladaelé při hledání českých protějšků, které by zachovaly původní význam věty, došli k použití různých variant, které se v mnoha případech neshodují se základní teorií vysvětlující význam těchto dvou sloves. Analýza tedy obecně dokazuje, že *escuchar* může být v mnoha případech překládáno opačně, než bychom čekali, tudíž pomocí slovesa *slyšet*, *uslyšet* či *zaslechnout*, a stejně tak u slovesa *oír* nalézáme konstrukce, ve kterých je využit překlad *poslouchat*, *naslouchat* či *zaposlouchat*. Avšak procentuálně je spíše sloveso *escuchar*, v tomto typu konstrukcí, překládáno z hlediska záměru posluchače neodpovídajícím českým protějškem než sloveso *oír*.

5. Případová studie 2: komparativní analýza sloves slyšení (escuchar, oír) v konstrukci: sloveso + člen + substantivum v korpusech InterCorp a Araneum Hispanicum Maius

Tabulka 9., podobně jako Tabulka 1. na stránce 11., zobrazuje padesát substantiv, která ve výše uvedeném typu konstrukce mají nejvyšší počet výskytů. Dva levé sloupce tabulky znázorňují konstrukce obsahující sloveso *escuchar* a na druhou stranu pravé sloupce zobrazují podstatná jména pojící se se slovesem *oír*. Celkem jsem díky korpusu získala 22 381 výskytů konstrukce *escuchar* + určitý člen + předmět a 7 040 výskytů konstrukce *oír* + určitý člen + předmět.

	escuchar + předmět		oír + předmět	
	substantivum	frekvence	substantivum	frekvence
1	voz	1804	voz	791
2	palabra	1021	palabra	463
3	sonido	778	grito	224
4	música	748	ruido	224
5	canción	714	sonido	212
6	radio	666	música	127
7	grito	408	radio	98
8	historia	335	nombre	87
9	ruido	324	programa	82
10	disco	322	rumor	73
11	opinión	296	canción	71
12	programa	284	canto	71
13	tema	280	historia	67
14	conversación	276	consejo	67
15	mensaje	220	paso	66
16	nombre	215	conversación	60
17	canto	196	noticia	50
18	comentario	169	frase	46
19	propuesta	168	risa	45
20	testimonio	168	disparo	44
21	podcast	156	eco	43
22	frase	152	llanto	43
23	relato	149	evangelio	42
24	audio	148	verdad	37
25	latido	143	latido	36
26	discurso	142	murmullo	36
27	respuesta	132	parte	36
28	noticia	126	respuesta	35
29	versión	124	llamada	35
30	explicación	122	golpe	34
31	consejo	112	comentario	34
32	clamor	108	opinión	32

33	silencio	106	campana	32
34	grabación	106	mensaje	31
35	desclaración	103	estruendo	30
36	argumento	102	lamento	30
37	necesidad	101	discurso	29
38	paso	99	puerta	29
39	verdad	97	timbre	28
40	himno	96	pregunta	27
41	demanda	94	explosión	27
42	pregunta	94	expresión	26
43	petición	91	silencio	26
44	llamado	89	junta	24
45	reclamo	88	clamor	24
46	eco	88	zumbido	23
47	rumor	87	relato	23
48	risa	84	sirena	22
49	llanto	81	tema	22
50	puerta	80	término	22

Tabulka 9. Sloveso escuchar/oír + substantivum a jeho frekvence

Vzhledem k faktu, že korpusy mají velmi odlišný celkový počet výskytů, založím srovnávání na procentech z celku.

V rámci komparace konstrukce *escuchar* + předmět jsem k analýze zvolila tato podstatná jména: *voz*, *palabra*, *sonido*, *música*, *canción*, *radio*, *grito*, *historia*, *ruido*, *convesación*, *rumor*, *paso*.

U komparativní analýzy konstrukce *oír* + předmět jsem vybrala tato podstatná jména: *voz*, *palabra*, *grito*, *ruido*, *sonido*, *música*, *radio*, *nombre*, *rumor*, *paso*, *golpe*, *canto*.

Jako první budeme porovnávat zmíněnou konstrukci obsahující sloveso *escuchar*. Substantivum *voz* v obou tabulkách zabírá první místo, má tedy nejvyšší počet výskytů v obou dvou analýzách. Přesto převládá počet výskytů v analýze v korpusu Araneum Hispanicum Maius s 9,9 % oproti InterCorpové analýze s 8,1 %. Dalšími podstatnými jmény z prvních deseti v Tabulce 9., které svým počtem výskytů v Araneum Hispanicum Maius převyšují počet výskytů v InterCorpu o 1,5 % a více, jsou *palabra* a *canción*. Konkrétně podstatné jméno *palabra* v Araneum Hispanicum Maius odpovídá 4,6 % a v InterCorpu 2,7 %. Co se týče substantiva *canción*, rozdíl je ještě markantnější, počet výskytů v korpusu Araneum Hispanicum Maius převládá s 3,2 % nad 0,42 % odpovídajícím počtu výskytů v InterCorpu. Další podstatná jména, která odpovídají vyšším procentům v analýze v korpusu Araneum Hispanicum Maius, jsou *sonido* s převládajícími 3,5 % nad 2,7 % odpovídajícím analýze v InterCorpu, dále *música* a *radio*, která mají podobně vysoká procenta jako konstrukce

obsahující substantivum *sonido*. Z vysokého umístění těchto substantiv v obou tabulkách, a i z jejich zmíněné procentuální rozdílnosti, je zřejmé, že i přes odlišný obsah korpusů si počet výskytů v podstatě odpovídá. Na druhou stranu v prvních deseti nejfrekventovanějších substantivech v obou analýzách se též nachází podstatná jména, která svým počtem výskytů v InterCorpové analýze jasně převyšují počet výskytů v korpusu Araneum Hispanicum Maius, například substantivum *ruido*. Počet výskytů v analýze v korpusu InterCorp u tohoto podstatného jména jednoznačně převažuje se 7,4 % nad počtem výskytů v analýze v korpusu Araneum Hispanicum Maius s pouhými 1,4 %. Substantiva *rumor* a *paso* jsou na 9. a 11. místě v Tabulce 1. a v Tabulce 9. až na 47. a 38. místě, tudíž jejich počet výskytů není tak vysoký jako u jiných podstatných jmen, která jsme analyzovali, přesto je rozdíl značný. V případě substantiva *rumor* se jedná o 2,1 % v analýze na InterCorpu a na druhou stranu analýze v korpusu Araneum Hispanicum Maius odpovídá pouhých 0,39 %. Substantivum *paso* je na tom z procentuálního hlediska počtu výskytů velmi obdobně (2,0 % InterCorp, 0,44 % Araneum Hispanicum Maius). Počet výskytů podstatného jména *historia* v korpusu InterCorp převyšuje o 1,4 % počet výskytů v korpusu Araneum Hispanicum Maius. Konkrétně jsem analýzou v InterCorpu získala 2,9 % a analýzou v Araneu Hispanicum Maius 1,5 %. Poslední z deseti nejvíce frekventovaných podstatných jmen této konstrukce jsou substantiva *grito* a *conversación*. Tato podstatná jména se stejně jako jako *sonido*, *música* a *radio* svým počtem výskytů v korpusu InterCorp příliš neodlišují od těch v korpusu Araneum Hispanicum Maius. Substantivum *grito* se liší o 1 %, v InterCorpu odpovídá počtu výskytů 2,8 % a v Araneu Hispanicum Maius mu odpovídá 1,8 %. V případě podstatného jména *conversación* jsou procenta ještě nižší, konkrétní počet výskytů získaný z korpusu InterCorp zabírá 2,1 % a naopak z korpusu Araneum Hispanicum Maius zabírá 1,2 %.

Dále se budeme zabývat konstrukcí obsahující sloveso *oír*. Stejně jako u analýz obsahující sloveso *escuchar* je nejfrekventovanějším substantivem *voz*. Rozdíl mezi počtem výskytů v InterCorpové analýze a počtem výskytů v analýze korpusu Araneum Hispanicum Maius je též malý, konkrétně v případě InterCorpu se jedná o 12,3 % a naopak v případě korpusu Araneum Hispanicum Maius o 11,2 %. Podle Tabulky 9. je druhým podstatným jménem s nejvyšším počtem výskytů, stejně jako v konstrukci obsahující sloveso *escuchar*, substantivum *palabra*. Rozdíl mezi takto vysokým počtem výskytů odpovídající 6,6 % je oproti počtu výskytů nalezených InterCorpem, zabírající 1,6 %, opravdu výrazný. Dále více než o 1 % převládá korpus Araneum Hispanicum Maius počtem výskytů nad InterCorpem v případě substantiva *sonido*. Konkrétně se u korpusu Araneum Hispanicum Maius jedná o 3 % a v případě InterCorpu počet výskytů odpovídá 1,3 %. V rámci deseti nejfrekventovanějších

podstatných jmen u obou analýz této konstrukce již pouze substantivum *radio* převyšuje svým počtem výskytů v korpusu Araneum Hispanicum Maius nad InterCorpem. Avšak rozdíl není tak výrazný jako například u výše uvedených substantiv *palabra* a *sonido*. Přesně 1,4 % odpovídá počtu výskytů nalezených korpusem Araneum Hispanicum Maius a 1 % naopak korpusu InterCorp. Na druhou stranu mnoho substantiv s vysokým počtem výskytů má procento vyšší v InterCorpu než v Araneum Hispanicum Maius. Podstatná jména s větším rozdílem, než je 1,5 %, jsou *ruido*, *paso* a *golpe*. V případě substantiva *ruido* je rozdíl největší, analýzou v InterCorpu jsem získala 6,3 % a analýzou v Araneu Hispanicum Maius 3,2 %. Podstatné jméno *paso* v Tabulce 1. zabírá čtvrté místo, zatímco v Tabulce 9. až patnácté, tomu odpovídají i procenta, konkrétně InterCorp nalezl 3 % z celkového počtu výskytů a korpus Araneum Hispanicum Maius pouze 0,9 %. Následně substantivum *golpe* převyšuje 2,1 % nalezenými InterCorpem nad 0,5 % získaným z korpusu Araneum Hispanicum Maius. U zbývajících podstatných jmen *grito*, *música*, *nombre*, *rumor* a *canto* je rozdíl v počtu výskytů nižší než 1,5 %. Například substantivu *grito* odpovídá 4,1 % počtu výskytů získaných analýzou v InterCorpu a naopak 3,2 % získaných analýzou v korpusu Araneum Hispanicum Maius. Mezi ostatními zmíněnými podstatnými jmény je rozdíl ještě nižší, v případě substantiva *rumor* je rozdíl 0,6 %, u substantiva *nombre* a *canto* už jen pouhých 0,4 %. Podstatné jméno *música* má v obou korpusech téměř totožný počet výskytů. InterCorp nalezl 19 výskytů odpovídajících 1,9 % a na druhou stranu korpus Araneum Hispanicum Maius nalezl 127 výskytů, které odpovídají 1,8 %.

Na závěr této procentuální části komparace mezi Tabulkou 1 a Tabulkou 9, tedy mezi padesáti nejfrekventovanějšími substantivy vážících se na obě slovesa slyšení získaných z InterCopru a mezi substantivy získanými z korpusu Araneum Hispanicum Maius, je třeba shrnout získaná fakta. Rozdíly mezi procenty znázorňující počet výskytů v jednom a druhém korpusu nejsou, i přes rozdílný obsah korpusů, kromě několika podstatných jmen velké. Shrneme-li výskyty u konstrukce *escuchar* + předmět, tak z dvanácti analyzovaných podstatných jmen lze větší rozdíl zaznamenat pouze u substantiva *ruido*, kde je rozdíl mezi výskyty v korpusech 6 %. Následně pouze u dalších čtyř podstatných jmen je rozdíl vyšší než 1,5 %, jedná se o substantiva *palabra*, *canción*, *rumor* a *paso*. Podíváme-li se na výsledky u konstrukce *oír* + předmět, zjistíme, že situace je velmi obdobná jako v případě konstrukce *escuchar* + předmět. Pouze u jednoho podstatného jména je rozdíl markantnější, konkrétně se jedná o substantivum *palabra* s rozdílem 5 %. Dále opět pouze čtyři podstatná jména převyšují 1,5 %, přesně se jedná o substantiva *ruido*, *sonido*, *paso* a *golpe*. Zbýlá analyzovaná podstatná jména se samozřejmě počty výskytů také liší, ale tedy nepříliš výrazně. Výjimkou je pouze

substantivum *música* v případě komparace konstrukce *oír* + předmět, kdy se procenta téměř rovnají, rozdíl je pouhá jedna desetina procenta.

Na základě toho můžeme konstatovat, že zmiňované kombinace sloveso + člen + substantivum vykazují standardně velmi vysoký výskyt. Tato skutečnost je nepochybně dána primárně sémantikou a využitelností těchto konstrukcí. Jde zkrátka o velmi frekventované životní situace. Z jazykového hlediska to vede k tomu, že u těchto spojení můžeme mluvit o různém stupni lexikalizace, v některých případech (*escuchar la radio*) se nepochybně jedná o kolokace. Avšak i české protějšky dokazují, že ne všechny případy užití těchto frekventovaných konstrukcí jsou sémanticky stejné, odtud pramení různé způsoby překladu, o kterých byla řeč výše.

6. Případová studie 3: komparativní analýza substantiv pojících se se slovesy slyšení (*escuchar*, *oír*) v konstrukci: sloveso + člen + substantivum v korpusech InterCorp a Araneum Hispanicum Maius

Tato analýza se blíže zabývá podstatnými jmény v konstrukci sloveso + člen + substantivum v kombinaci s prototypickými slovesy slyšení. V analýze jsou porovnávána podstatná jména ve dvou velmi odlišných jazykových korpusech. Základním cílem je zjistit zdali existují substantiva, která se pojí jedině se slovesem *escuchar* či jedině se slovesem *oír*.

InterCorp	
escuchar + předmět	oír + předmět
canción	bramido
campanilla	campana
confesión	campanadas
consejo	clic
cuenta	escándalo
detalle	estruendo
disco	explosión
discusión	frase
eco	golpe
explicación	ladrido
fin	mar
grabación	misa
chapoteo	motor
idea	orden
informe	pita
latido	puerta
llamada	saludo
lluvia	silbato
mensaje	silbido
programa	tintineo
relato	tiro
rugido	tono
silencio	toque
sirena	trueno

Tabulka 10. Sloveso *escuchar*/*oír* + substantivum pojící se jen s jedním ze sloves

Araneum Hispanicum Maius	
escuchar + předmět	oír + předmět
audio	campana
argumento	disparo
demanda	estruendo
desclamación	evangelio

disco	explosión
explicación	expresión
grabación	golpe
himno	junta
llamado	lamento
necesidad	llamada
petición	murmullo
podcast	parte
propuesta	sirena
reclamo	término
testimonio	timbre
versión	zumbido

Tabulka 11. Sloveso *escuchar/oír* + substantivum pojící se jen s jedním ze sloves

V Tabulce 10 je uvedeno dvacet čtyři podstatných jmen vycházejících z Tabulky 1 (tj. z InterCorpu), která tedy znázorňuje padesát substantiv s nejvyšším počtem výskytů konstrukce *escuchar/oír* + substantivum a jeho frekvence. Pouze těchto dvacet čtyři podstatných jmen, získaných z každého sloupce, se váží buď na sloveso *escuchar* anebo pouze na sloveso *oír*. Konkrétně pravý sloupec znázorňuje podstatná jména pojící se se slovesem *oír* a naopak levý sloupec uvádí podstatná jména vážící se na slovesem *escuchar*. Stejným způsobem je v Tabulce 11 uvedeno šestnáct substantiv, která byla též vybrána z každého z obou sloupců, v tomto případě z Tabulky 9 (tj. z Aranea).

Ze zmíněného velmi odlišného počtu substantiv nalezených jedním a následně druhým jazykovým korpusem zvláště u každého slovesa slyšení je zřejmé, že v případě InterCorpu je rozdíl větší, než je tomu v korpusu Araneum Hispanicum Maius (InterCorp – 24 substantiv, Araneum Hispanicum Maius – 16 substantiv). To ovšem není jediná odlišnost mezi těmito dvěma korpusem v rámci této analýzy.

Cílem této podrobnější analýzy substantiv uvedených v těchto dvou tabulkách bylo zjistit, zdali se v korpusech nachází podstatná jména, která se pojí jedině se slovem *escuchar* či pouze se slovesem *oír*. Již se nejedná pouze o komparaci padesáti substantiv s nejvyšším počtem výskytů, které se váží na sloveso *escuchar*, a o to, nakolik se tato substantiva shodují s padesáti nejfrekventovanějšími substantivy, která se naopak pojí se slovesem *oír*. V této analýze jsem každé podstatné jméno z Tabulky 10 a Tabulky 11 jednotlivě vyhledala v odpovídajícím korpusem pomocí vyhledávacího dotazu obsahujícího odpovídající sloveso slyšení a ověřila si tak, zdali daný korpus obsahuje či neobsahuje minimálně jednu konstrukci s tímto substantivem. Pro ujasnění svůj postup ukáži na podstatném jménu *campanilla*. Substantivum *campanilla* je uvedeno v Tabulce 10, tudíž je zřejmé, že jsem ho získala

v korpusu InterCorp. Dále je z tabulky zjevné, že se substantivum nachází ve skupině podstatných jmen pojících se se slovesem *escuchar*, bylo tedy třeba ho vyhledat s opačným slovesem slyšení, tedy *oír*. Konkrétně jsem vyhledala pomocí tohoto vyhledávacího dotazu: `[lemma="oír"][word="el|la|los|las"][lemma="campanilla"]`. InterCorp našel nula výskytů a tím se podstatné jméno *campanilla* řadí do skupiny substantiv, která se, v rámci tohoto korpusu, váže pouze se slovesem *escuchar*.

Díky této analýze jsme zjistili, že z dvaceti čtyř substantiv v Tabulce 10, která se váží na sloveso *escuchar*, se jedenáct z nich (v rámci analýzy provedené v InterCorpu) nepojí se slovesem *oír* ani v jednom případě. Jedná se o tato podstatná jména: *explicación, disco, informe, sirena, grabación, latido, campanilla, discusión, idea, detalle, fin*.

Na druhou stranu v případě podstatných jmen z Tabulky 10, která se naopak pojí se slovesem *oír*, devět z dvaceti čtyř nemá jediný výskyt v konstrukci se slovesem *escuchar*. Konkrétně se jedná o tato substantiva: *tiro, campana, tintineo, clic, toque, escándalo, trueno, pita, frase*.

Stejný postup jsem uplatnila i v analýze provedené v korpusu Araneum Hispanicum Maius. Výsledek se oproti analýze provedené v InterCorpu zřetelně liší.

V případě této analýzy se tedy zabýváme podstatnými jmény obsaženými v Tabulce 11. Nejprve se opět podíváme na substantiva v levém sloupci, tedy na ta, která se pojí se slovesem *escuchar*. Z šestnácti podstatných jmen se pouze jedno nevyskytlo ani jednou v dané konstrukci obsahující sloveso *oír*. Je jím substantivum *desclamación*.

Analýzou podstatných jmen v pravém sloupci, která se naopak pojí se slovesem *oír*, jsme také získali pouze jedno substantivum, které nemá ani jeden výskyt v konstrukci obsahující sloveso *escuchar*. Tentokrát se jedná o podstatné jméno *junta*.

Hlavním rozdílem mezi korpusy je v případě této komparativní analýzy počet substantiv, která se váží pouze na jedno či druhé sloveso slyšení. Dále je zjevná velká odlišnost mezi samotnými podstatnými jmény v Tabulkách 10 a 11. Co se týče substantiv pojících se se slovesem *escuchar*, pouze tři se nachází jak v Tabulce 10, tak i v Tabulce 11. Konkrétně to jsou podstatná jména *disco, explicación y grabación*. V opačném případě substantiv vážících se na sloveso *oír* to jsou čtyři podstatná jména, která najdeme v obou zmíněných tabulkách. Jedná se o substantiva *campana, estruendo, explosión a golpe*.

7. Případová studie 4: analýza českých protějšků sloves vidění (*mirar, ver*) v konstrukci: sloveso + člen + substantivum

Následující analýza se stejně jako Případová studie 1 zabývá komparací českých protějšků španělských prototypických sloves, avšak v případě této studie se jedná o slovesa vidění – *mirar* a *ver*. Budeme pracovat s mnoha různými českými protějšky těchto sloves, která již na začátku analýzy rozdělíme do dvou skupin:

- 1) Slovesa vyjadřující záměr mluvčího
- 2) Slovesa nevyjadřující záměr mluvčího

Do první skupiny sloves řadíme:

- a) Sloveso *dívat se* a další slovesa od něho odvozená – *podívat se, zadívat se, vynadívat se* a dále jeho hovorovou formu *koukat se*
- b) Slovesa *pozorovat* a *sledovat*
- c) Sloveso *hledět* a další slovesa mající význam – pomocí zraku něco zjistit, například slovesa *zahledět se, pohlédnout, prohlížet si* a jeho dokonavá forma *prohlédnout si*
- d) Slovesa *čumět, čučet, zírat, civět*

Do druhé skupiny sloves řadíme:

- a) Sloveso *vidět* a sloveso od něj odvozené – *uvidět*
- b) Sloveso *spatřit*
- c) Sloveso *zahlédnout*

Základem této analýzy, stejně jako v případě analýzy v Případové studii 1, je konstrukce predikát + předmět, přesněji sloveso + určitý člen + substantivum. Tuto konstrukci jsme zvolili ze dvou důvodů:

- 1) Představuje typickou syntaktickou konstrukci využívající slovesa tohoto druhu;
- 2) lze ji snadno vyhledat v korpusu.

Konstrukci jsme vyhledali v korpusu InterCorp, ve verzi 14. Využili jsme tento vyhledávací dotaz `[lemma="mirar"][word="el|la|los|las"][tag="N.*"]` (a jeho analogické obměny u dalších sloves). Česko-španělský korpus jsme omezili na jádro, konkrétně pouze na španělské originály. Tento korpus obsahoval 12 283 484 tokenů. Důvodem omezení je samotný cíl analýzy, tedy ukázat na tomto španělsko-českém paralelním korpusu, jaké české protějšky proti zmíněným slovesům vidění překladatelé využili.

Vzhledem k výkladu v předchozích kapitolách lze předpokládat, že sloveso *mirar* bude primárně překládáno pomocí slovesa *dívat se* a slovesy jemu podobnými. Naopak v případě slovesa *ver* je očekávaným českým protějškem sloveso *vidět* a opět slovesa jemu podobná. Cílem této analýzy je na konkrétních datech získaných z korpusu InterCorp zjistit, zdali tento předpoklad platí. Pokud se tato hypotéza nepotvrdí a objeví se překvapivé korespondence, zvážíme jejich příčinu.

Tabulka 12 obsahuje substantiva, která mají ve zmíněné konstrukci nejvyšší počet výskytů. Ze všech získaných podstatných jmen jsem vybrala u každého ze sloves vidění padesát nejfrekventovanějších. První dva levé sloupce znázorňují substantiva, která se váží na sloveso *mirar* a jejich frekvenci. Dva pravé sloupce zobrazují substantiva pojící se se slovesem *ver* a jejich frekvenci. Celkem jsem díky korpusu InterCorp získala 1 848 výskytů této konstrukce obsahující sloveso *mirar* a 2 962 výskytů obsahující sloveso *ver*.

	mirar + předmět		ver + předmět	
	substantivum	frekvence	substantivum	frekvence
1	reloj	109	cara	201
2	cielo	58	luz	76
3	suelo	54	ojo	55
4	mar	46	cosa	50
5	mano	44	rostro	49
6	cara	36	tele	40
7	techo	36	mar	37
8	ojo	32	película	36
9	calle	25	mundo	31
10	pared	22	cadáver	29
11	hora	22	casa	26
12	estrella	18	televisión	23
13	uña	18	hora	23
14	cuadro	17	silueta	22
15	rostro	17	cuerpo	22
16	luz	17	foto	20
17	árbol	15	cielo	20
18	agua	14	sombra	20
19	foto	14	mano	19
20	paisaje	14	calle	17
21	horizonte	13	noche	16
22	río	13	sol	16
23	vacío	13	expresión	15
24	puerta	12	puerta	15
25	televisión	12	estrella	15
26	tele	12	vida	14
27	libro	12	pierna	13
28	carta	11	forma	13

29	zapato	11	tierra	12
30	luna	11	relación	12
31	escena	10	imagen	12
32	oscuridad	10	muerte	12
33	sol	10	brillo	11
34	pantalla	10	futuro	11
35	mundo	10	sangre	11
36	lluvia	10	ciudad	10
37	mesa	9	manera	10
38	casa	9	bulto	9
39	escaparate	9	gracia	9
40	punta	8	cabeza	9
41	noche	8	fotografía	8
42	nube	8	libro	8
43	tablero	8	resultado	8
44	cuerpo	7	día	8
45	fondo	7	interior	8
46	papel	7	color	8
47	llama	7	figura	8
48	dibujo	7	escena	8
49	ventana	7	espectáculo	8
50	pierna	7	mirada	8

Tabulka 12. Sloveso *mirar/ver* + substantivum a jeho frekvence

podstatné jméno	mirar	ver
calle	25	17
casa	9	26
cara	36	201
cielo	58	20
cuerpo	7	22
escena	10	8
estrella	18	15
foto	14	20
hora	22	23
libro	12	8
luz	17	76
mano	44	19
mar	46	37
mundo	10	31
noche	8	10
ojo	32	55
pierna	7	13
puerta	12	15
rostro	17	49
sol	10	16
tele	12	40
televisión	12	23

Tabulka 13. Substantiva pojící se s oběma slovesy

Komparací jednotlivých sloupců v Tabulce 12 jsme zjistili, že dvacet dva podstatných jmen se objevuje v obou sloupcích. Pojí se tedy slovesem *mirar* i se slovesem *ver*. V Tabulce 13 jsou obsažena tato substantiva včetně jejich frekvence. Pro přehled jsou seřazena abecedně.

7.1 Substantivum *televisión/tele*

	počet výskytů		počet výskytů
mirar la television/tele	24	ver la television/tele	63
(ne)dívat se, (ne)koukat se	17	(ne)dívat se, (ne)koukat se	55
(ne)sledovat	4	(ne)sledovat	5
čumět	1	čučet	1
jiné, vynechané sloveso	2	jiné, vynechané sloveso	2

Tabulka 14. Sloveso *mirar/ver* + substantivum *televisión/tele* a české protějšky této konstrukce

Prvním analyzovanými substantivy je *televisión* a *tele*. Vzhledem k faktu, že *tele* je pouze hovorovou zkrácenou formou podstatného jména *televisión*, sloučila jsem je v této tabulce dohromady. Z Tabulky 14 a z rozdělení českých protějšků do dvou základních skupin je zřejmé, že jak u konstrukce obsahující *mirar*, tak u konstrukce obsahující *ver* jasně dominují slovesa, která záměrnost mluvčího evokují. Dokonce skupina sloves, která záměrnost mluvčího nevyjadřuje, nemá ani jedno zastoupení. Podíváme-li se blíže na slovesa v tabulce, jednoznačně převládá prototypické sloveso *dívat se* a jeho hovorová verze *koukat se*. V případě konstrukce obsahující sloveso *mirar* se jedná o 70,8 % a naopak u konstrukce obsahující sloveso *ver* tento překlad odpovídá až 87,3 %. Druhým českým protějškem s nejvyšším počtem výskytů je v obou sloupcích sloveso *sledovat*. Avšak vzhledem k dominanci sloves *dívat se* a *koukat se* odpovídá v případě slovesa *mirar* 16,7 % a u slovesa *ver* se jedná o pouhých 7,9 %.

7.1.1 Příklady

Překlad konstrukce *mirar la televisión/tele* pomocí slovesa *dívat se*:

Me armo de yogures y, cuchara en mano, me dirijo hacia el salón a **mirar la televisión**. → Naberu si jogurty a se lžící v ruce vyrazím do obývacího **dívat se na televizi**. (Lucía Etxebarria, *Láska, zvědavost, prozac a pochybnosti*, překl. Hana Kloubová, Praha: Garamond, 2007).

Překlad konstrukce *ver la televisión/tele* pomocí slovesa *dívat se*:

Más tarde llegó mi hija con su compañero y nos encontraron **viendo la televisión** y jugando las cartas. → Pak přišla dcera s přítelem a našli nás, jak **se díváme na televizi** a hrajeme karty. (Roberto Bolaño, *Divocí detektivové*, překl. Anežka Charvátová, Praha: Argo, 2008).

7.2 Substantivum *mar*

	počet výskytů		počet výskytů
mirar el mar	46	ver el mar	37
(ne)dívat se, (ne)podívat se	29	(ne)dívat se, (ne)podívat se	8
pozorovat	4	pozorovat	2
hledět, zahledět se	7	(ne)vidět, (ne)uvidět	19
s upřeným pohledem/očima	5	spatřit	3
pomocí substantiva	1	zírat	1
		zhlédnout	1
		jiné	3

Tabulka 15. Sloveso *mirar/ver* + substantivum *mar* a české protějšky této konstrukce

Další analyzovanou konstrukcí je *mirar/ver el mar*, která svými českými protějšky odpovídá úvodní hypotéze. Podíváme-li se na překlady u *mirar el mar*, opět nemá skupina sloves nevyjadřujících záměrnost mluvčího ani jedno zastoupení. Avšak v případě konstrukce *ver el mar* slovesa spadající do této skupiny odpovídají již výrazně vyššímu počtu procent, přesně 62,2 %. Konkrétně jsou sem řazena slovesa *vidět*, *uvidět*, *spatřit* a *zhlédnout*. Naopak slovesa evokující záměr odpovídají 29,7 %, jedná se o slovesa *dívat se*, *podívat se*, *pozorovat* a *zírat*. Co se blíže týče jednotlivých překladů, v rámci konstrukce *mirar el mar* jasně dominují slovesa *dívat se* a *podívat se*, konkrétně odpovídají 63 %. Slovesa *vidět* a *uvidět* v konstrukci *ver el mar* jasně převyšují zbylé překlady, přesně zabírají 51,4 %.

7.2.1 Příklady

Překlad konstrukce *mirar el mar* pomocí slovesa *dívat se*:

Se había detenido y **miraba el mar**, las nubes que se desplazan despacio en dirección a poniente. → Zůstal stát a **díval se na moře** a na mraky, které pomalu pluly směrem k západu. (Arturo Pérez-Reverte, *Královna jihu*, překl. Vladimír Medek, Praha: Euromedia Group – Knižní klub, 2005).

Překlad konstrukce *ver el mar* pomocí slovesa *dívat se*:

Ven aquí, dame un beso en la nariz y te dejo **ver el mar**. → Pojd' sem, dej mi hubičku na nos a jdi **se dívat na moře**. (Isabel Allende, *Eva Luna*, překl. Alena Jurionová, Praha: BB Art, 2006).

Překlad konstrukce *ver el mar* pomocí slovesa *vidět*:

Era una noche de luna, así que pudo **ver el mar**, allá abajo, con olas gigantescas. → Byla měsíčná noc, takže pod sebou dobře **viděla moře** s obrovskými vlnami. (Mario Benedetti, *Psaní do schránky času*, překl. Jan Mattuš, Miloslav Uličný, Brno: Julius Zirkus, 2005).

7.3 Substantivum *luz*

	počet výskytů		počet výskytů
mirar la luz	17	ver la luz	76
(ne)dívat se, (ne)podívat se, (ne)zadívat se	10	(ne)dívat se	1
hledět	3	(ne)vidět, (ne)uvidět	44
při pohledu, s pohledem	2	spatřit	18
pozorovat	1	vyjít	3
jiné	1	svítit	3
		narodit se	2
		zahlédnout	2
		jiné	2

Tabulka 16. Sloveso *mirar/ver* + substantivum *luz* a české protějšky této konstrukce

V případě konstrukcí *mirar la luz* a *ver la luz* se překlady od základní hypotézy příliš neodklání. Stejně jako u předešlých konstrukcí *mirar la televisión/la tele* a *mirar el mar*, ani v konstrukci *mirar la luz* nebyl nalezen ani jeden výskyt slovesa nevyjadřující zmíněnou záměrnost. České protějšky u konstrukce *ver la luz* také velmi odpovídají základnímu předpokladu, v tomto případě předpokladu, že sloveso *ver* bývá překládáno pomocí sloves, která neevokují záměr mluvčího. Konkrétně se jedná o slovesa *vidět*, *uvidět*, *spatřit* a *zahlédnout*. Tato slovesa dohromady odpovídají 84,2 %. Jediný výskyt slovesa *dívat se* zastupuje skupinu sloves vyjadřující záměrnost. Tento jeden výskyt tedy odpovídá 1,3 %. Zbylá slovesa jako *narodit se* či *vyjít* mají již odlišný význam, tudíž je neřadíme ani do jedné z výše uvedených skupin. Podíváme-li se blíže na překlady konstrukce *mirar la luz*, uvidíme,

že slovesa *dívat se*, *podívat* a *zadívat se* opět převyšují ostatní překlady, konkrétně s 58,8 %. Za těmito slovesy je druhým nejfrekventovanějším sloveso *hledět*, které, pro srovnání, odpovídá 17,6 %. V případě konstrukce *ver la luz* českým protějškům dominuje prototypické sloveso *vidět* a od něj odvozené *uvidět*, přesně odpovídá 57,9 %. Jako druhé nejfrekventovanější sloveso je v tabulce uvedeno nemálo početné sloveso *spatřit* odpovídající 23,7 %.

7.3.1 Příklady

Překlad konstrukce *mirar la luz* pomocí slovesa *dívat se*:

Estábamos apoyando en la balastrada húmeda, uno junto al otro, **mirando las luces** del salón. → Opírali jsme se jeden vedle druhého o vlhkou balustrádu a **dívali se do světel** salónu. (Arturo Pérez-Reverte, *Dumasův klub aneb Richeliův stín*, překl. Anežka Charvátová, Praha: Mladá fronta, 2000).

Překlad konstrukce *ver la luz* pomocí slovesa *dívat se*:

. . . viendo la luna con un halo que ocupaba la mitad del cielo, **viendo las luces** de colores de los barcos en el horizonte, gozando de la brisa tibia y perfumada después de la tormenta. → . . . dívali jsme se na měsíc s okružím, které zabíralo půl oblohy, **dívali se na barevná světélka** lodí na obzoru a s rozkoší nadechovali vlhrou a voňavou brízu po bouři. (Gabriel García Márquez, *Láska za časů cholery*, překl. Blanka Stárková, Praha: Odeon, 2003).

Překlad konstrukce *ver la luz* pomocí slovesa *uvidět*:

Yo seguí la dirección de su mano y **vi las luces** del puerto, las boyas de la bahía bailando sobre el agua. → Podíval jsem se, kam ukazuje, a **uviděl jsem světla** přístavu, v zálivu se na vodě houpaly bóje. (Gabriel García Márquez, *Zpověď trosečníka*, překl. Blanka Stárková, Praha: Odeon, 2004).

7.4 Substantivum *cielo*

	počet výskytů		počet výskytů
mirar el cielo	58	ver el cielo	20
(ne)dívat se, (ne)podívat se, (ne)zadívat se, (ne)koukat se	40	(ne)vidět, (ne)uvidět	14
pozorovat	5	pozorovat	1

hledět, pohlédnout	7	spatřit	1
prohlížet si	1	vynechané sloveso	3
jiné	4	jiné	1

Tabulka 17. Sloveso *mirar/ver* + substantivum *cielo* a české protějšky této konstrukce

Stejně jako u předchozích analyzovaných konstrukcí obsahujících sloveso *mirar*, je i u konstrukce *mirar el cielo* převaha českých protějšků vyjadřujících záměrnost téměř stoprocentní. V tomto případě se jedná konkrétně o sloveso *dívat se* a další slovesa od něj odvozená, následně *koukat se*, *pozorovat*, *hledět*, jemu podobné *pohlédnout* a *prohlížet si*. Tato slovesa celkově zabírají 69 %. Sloveso *podívat se* a další slovesa od něj odvozená opět jednoznačně dominují nad ostatními překlady. Konkrétně tvoří 67,2 % z celkového počtu překladů této konstrukce. Slovesa *hledět* a *pohlédnout*, které jsou v tabulce znázorněny na třetím místě, tvoří 12,1 % a dále pět výskytů slovesa *pozorovat* odpovídá 8,6 %. Následně u konstrukce *ver el cielo* je zjevné, že slovesa nevyjadřující záměrnost jednoznačně dominují nad ostatními překlady. Jedná se tedy o slovesa *vidět*, *uvidět* a *spatřit*, která celkem odpovídají 75 %, z kterých ovšem 70 % tvoří slovesa *vidět* a *uvidět*. V případě této konstrukce nám pouze jediný výskyt slovesa *pozorovat* zastupuje skupinu sloves, která naopak záměr evokují. Tento jeden výskyt odpovídá 5 %.

7.4.1 Příklady

Překlad konstrukce *mirar el cielo* pomocí slovesa *dívat se*:

Lo que no me gusta es que estés callado, y que te pongas a **mirar el cielo** como si vieran el infierno. → Jenom mě mrzí, když pořád mlčíš a **díváš se na nebe**, jako kdybys viděl Jednorožce. (Mario Vargas Llosa, *Zelený dům*, překl. Vladimír Medek, Praha: Mladá fronta, 2005).

Překlad konstrukce *ver el cielo* pomocí slovesa *pozorovat*:

En las noches, en la pensión El Oso, como no podía dormir y hacía calor, abría la ventana para sentir la brisa y **ver el cielo** de Provenza, cuajado de estrellas . . . → Za noci v penzionu „U Medvídka“, když nemohla spát a bylo jí horko, otvírala okno, vdechovala brízu a **pozorovala nebe** v Provence poseté hvězdami . . . (Mario Vargas Llosa, *Ráj je až za rohem*, překl. Jan Hloušek, Jiří Holub, Praha: Mladá fronta, 2007).

Překlad konstrukce *ver el cielo* pomocí slovesa *vidět*:

Entonces sí, abrió los ojos y **vio el cielo** radiante al otro lado del pequeño ventanuco del altillo.

→ Tak tedy ano, otevřel oči a **uviděl nebe** zářící za malým okénkem komůrky. (Federico Andahazi, *Vlámské tajemství*, překl. Marie Jungmannová, Praha: 2003).

7.5 Substantivum *foto*

	počet výskytů		počet výskytů
mirar la foto	14	ver la foto	20
(ne)dívat se, (ne)zadívat se	5	(ne)dívat se, (ne)zadívat se	4
prohlížet si	3	prohlédnout si	4
s upřeným pohledem	2	(ne)vidět, (ne)uvidět	8
hledět	1	spatřit	1
vynechané sloveso	2	jiné	2

Tabulka 18. Sloveso *mirar/ver* + substantivum *foto* a české protějšky této konstrukce

Konstrukce *mirar la foto* se od výše analyzovaných konstrukcí, které také obsahují sloveso *mirar*, příliš neliší. Všechna slovesa či výrazy uvedené v levém sloupci Tabulky 18 evokují záměrnost mluvčího. Rozdílem oproti zmíněným konstrukcím jako například *mirar la luz* či *mirar el cielo*, je že v případě této konstrukce překlady pomocí sloves *dívat* nebo *zadívat se* nepřevládají tak výrazně. Konkrétně odpovídají 35,7 %, dále sloveso *prohlížet si* tvoří 21,4 a dva výskyty překladu obsahující výraz *s upřeným pohledem* odpovídají 14,3 %. Zaměříme-li se na konstrukci *ver la foto*, zjistíme, že výše zmíněná hypotéza neodpovídá. V případě této konstrukce se nám počty výskytů českých protějšků vyjadřujících záměr a nevyjadřujících záměr téměř rovnají. Slovesa *dívat se*, *zadívat se* a *prohlédnout si* čítají celkem osm výskytů, které odpovídají 40 %. Naopak slovesa nevyjadřující záměrnost, tedy *vidět*, *uvidět* a *spatřit*, mají dohromady devět výskytů, zabírají tedy 45 %. Sloveso *spatřit* má všem pouze jeden výskyt, tudíž 40 % ze všech překladů této konstrukce tvoří právě slovesa *vidět* a *uvidět*.

7.5.1 Příklady

Překlad konstrukce *mirar la foto* pomocí slovesa *dívat se*:

Se limitaba a **mirar la foto** sobre la mesa, y estuvo así un buen rato. → Pouze **se dívala na fotku** na stole, a vydržela s tím hodnou chvíli. (Arturo Pérez-Reverte, *Královna jihu*, překl. Vladimír Medek, Praha: Euromedia Group – Knižní klub, 2005).

Překlad konstrukce *ver la foto* pomocí slovesa *vynadivát*:

Manuela saca del bolso el sucio cuaderno de notas de Esteban, espera que Lola se haya saciado de **ver la foto** para ofrecerle el cuaderno. → Manuela vytáhne z kabelky špinavý Estebanův zápisník, počká, až **se** Lola dosyta **vynadivá na fotku**, a podá jí sešit. (Pedro Almodóvar, *Vše o mé matce*, překl. Anežka Charvátová, Praha: Garamond, 2005).

Překlad konstrukce *ver la foto* pomocí slovesa *uvidět*:

Revolviendo la mesa en busca de cigarrillos, **vio las fotos** de Elmyr y su carta. → Když se přehraboval na stole a hledal cigarety, **uviděl fotografie** od Elmyr a její dopis. (Juan Marsé, *Dívka se zlatými kalhotkami*, překl. Marie Jungmannová, Praha: Odeon, 2010).

7.6 Substantivum *ojo*

	počet výskytů		počet výskytů
mirar el ojo	32	ver el ojo	55
(ne)dívat se, (ne)podívat se	22	(ne)vidět, (ne)uvidět	35
hledět, pohlédnout	7	spatřit	6
s upřeným pohledem	2	zahlédnout	5
vidět	1	pohled	2
		(ne)dívat se	1
		jiné (vykukovat, viditelně . . .)	6

Tabulka 19. Sloveso *mirar/ver* + substantivum *ojo* a české protějšky této konstrukce

U konstrukce *mirar el ojo* jsou překlady pomocí sloves, která vyjadřují záměr téměř stoprocentní. V případě této konstrukce tedy slovesa, která záměr vyjadřují, tvoří 96,9 % z celkového počtu překladů analyzované konstrukce. Největší část opět tvoří slovesa *dívat se* a *podívat se*, konkrétně 68,8 %. Jako druhá nejfrekventovanější jsou v Tabulce 19 uvedena

slovesa *hledět* a *pohlédnout* čítající sedm výskytů, které odpovídají 21,9 %. Pouze jeden výskyt slovesa *vidět* zastupuje skupinu sloves nevyjadřujících záměrnost. Tento jeden výskyt odpovídá 3,1 %. U konstrukce *ver el ojo* je také patrná změna oproti předchozím konstrukcím obsahujících též sloveso *ver*. U těchto výše analyzovaných konstrukcí vždy poměrně velkou část či dokonce v případě konstrukce *ver la televisión/tele* většinu, zastávají slovesa, která záměrnost vyjadřují. V případě této konstrukce mají tato slovesa pouze jeden výskyt, konkrétně sloveso *dívat se*, které tedy odpovídá pouhým 1,8 %. Tudiž slovesa nevyjadřující záměr dohromady tvoří 87,3 %. Mezi těmito slovesy jednoznačně dominují *vidět* a *uvidět*, přesně s 63,6 %. Další nejfrekventovanější slovesa *spatřit* a *zahlédnout* odpovídají výrazně nižším procentům, konkrétně *spatřit* 10,9 % a *zahlédnout* 9,1 %. Překlady pomocí substantiva *pohled* jsme v předchozích konstrukcích řadili mezi slovesa, která onu záměrnost vyjadřují, avšak v tomto případě je řadíme k opačné skupině na základě význam celých vět. Jeden z výskytů je uveden mezi příklady níže.

7.6.1 Příklady

Překlad konstrukce *mirar el ojo* pomocí slovesa *dívat se*:

Miró los ojos de la mujer con cata de luna y no pudo continuar. → **Podívala se** ženě s tváří jako měsíc **do očí** a nedokázala pokračovat. (Carlos Fuentes, *Starý gringo*, překl. Vladimír Medek, Praha: Garamond, 2005).

Překlad konstrukce *mirar el ojo* pomocí slovesa *vidět*:

. . . le daba origen esto: quedarme tirado en la cama fumando esperándola, no sólo como los otros, sino acompañado por el chivo: **mirarle los ojos**, amarillos e impasibles . . . → . . . ale symbolizovalo tohle, na počátku stálo tohle: zůstat natažený v posteli, kouřit a čekat na ni, ne pouze jako ostatní, ale ve společnosti kozla; **vidět** jeho **oči**, žluté a netečné . . . (Juan Carlos Onetti, *Bezejmenný hrob a jiné příběhy*, překl. Hedvika Vydrová, Vladimír Uhlíř, Praha: Mladá fronta, 1987).

Překlad konstrukce *ver el ojo* pomocí slovesa *dívat se*:

Y ahore, te lo repito, no quiero **ver los ojos** suplicantes del señorito Augusto como los de un perro hambriento. → A krom toho, opakuji ti, nechce **se dívat na** prosebné **oči** dona Augusta. Má oči hladového psa. (Miguel de Unamuno, *Mlha*, překl. Alena Ondrušková, Praha: Odeon, 1971).

Překlad konstrukce *ver el ojo* pomocí slovesa *vidět*:

Quiero **verte los ojos** cuando me hablas. → Chci ti **vidět do očí**, když se mnou mluvíš. (Juan Marsé, *Ještěří ocásky*, překl. Marie Jungmannová, Praha: Odeon, 2007).

Překlad konstrukce *ver el ojo* pomocí substantiva *pohled*:

El gordo, al **ver los ojos** encendidos del viejo, optó por alejarse rápido y al trote alcanzó al grupo de norteamericanos. → Tloušťák **při pohledu na** blýskající se starcovy **oči** raději rychle vycouval a poklusem dohonil skupinu Američanů. (Luis Sepúlveda, *Stařec, který četl milostné romány*, překl. Anežka Charvátová, Praha: Rybka, 2000).

7.7 Substantivum *calle*

	počet výskytů		počet výskytů
mirar la calle	25	ver la calle	17
(ne)dívat se, (ne)podívat se	10	(ne)vidět, (ne)uvidět	10
vyhlížet, vyhlédnout	5	(ne)dívat se	1
rozhlízet se	2	vynechané sloveso	2
zahledět se	2	jiné	4
pozorovat	1		
sledovat	1		
civět	1		
vidět	1		
prohlížet si	1		
s upřenýma očima	1		

Tabulka 20. Sloveso *mirar/ver* + substantivum *calle* a české protějšky této konstrukce

Na první pohled je patrné, že překlady konstrukce *mirar la calle* a *ver la calle* jsou velmi odlišné. V případě *mirar la calle* jsou české protějšky velmi různorodé, avšak kromě jednoho výskytu slovesa *vidět*, řadíme všechna ostatní slovesa do skupiny sloves, která vyjadřují záměrnost. Stejně jako u předchozích analyzovaných konstrukcí i nyní jsou slovesa *dívat se a podívat se* nejfrekventovanějšími. Čítají deset výskytů, které odpovídají 40 %. Slovesa uvedená s druhým nejvyšším počtem výskytů jsou *vyhlížet* a jeho dokonavý protějšek *vyhlédnout*, odpovídají 20 %. V rámci konstrukce *ver la calle* je rozdělení velmi jednoznačné. Slovesa *vidět*

a *uvidět* zastupují skupinu sloves nevyjadřující záměr a tvoří 58,8 % všech překladů této konstrukce. Na druhé straně sloveso *podívat* je jediným zástupcem sloves, která naopak záměr evokují, odpovídá 5,9 %. Zbýlých šest překladů, odpovídajících 35,3 %, bylo přeloženo natolik odlišně, že se pro potřeby analýzy nedají zařadit ani do jedné z výše vymezených skupin sloves.

7.7.1 Příklady

Překlad konstrukce *mirar la calle* pomocí slovesa *zahledět se*:

Traveler se acodó en la ventana y **miro la calle**. → Traveler se opřel o okenní rám a **zahleděl se na ulici**. (Julio Cortázar, *Nebe, peklo, ráj*, překl. Vladimír Medek, Praha: Mladá fronta, 2001).

Překlad konstrukce *mirar la calle* pomocí slovesa *vidět*:

. . . o desgarrada por uñas rencorosas, por las primeras lluvias otras volvía a medias la cabeza para **mirar la calle** . . . → . . . nebo rozdrásaná záštiplnými nehty či prvními dešti, nakláněla se poněkud, aby **viděla na ulici** . . . (Juan Carlos Onetti, *Bezejmenný hrob a jiné příběhy*, překl. Hedvika Vydrová, Vladimír Uhlíř, Praha: Mladá fronta, 1987).

Překlad konstrukce *ver la calle* pomocí slovesa *podívat*:

Trató de **ver la calle** a través de la red metálica. → Přes kovovou síťku se pokusila **podívat na ulici**. (Gabriel García Márquez, *Pohřeb Velké matky*, překl. Blanka Stárková, Praha: Odeon, 2008).

Překlad konstrukce *ver la calle* pomocí slovesa *vidět*:

A través del vidrio observó la noche y cuando el vehículo se puso en marcha, pudo **ver las calles** vacías y los edificios embanderados. → Oknem se díval do noci, a když se vůz rozjel, **viděl** prázdné **ulice** a domy ozdobené vlajkami. (Isabel Allende, *Dům duchů*, překl. Hana Posseltová-Ledererová, Praha: BB art, 2002).

7.8 Závěr případové studie 4

Analýza nám ukázala, že úvodní hypotéza ne vždy platí. Jednalo se o předpoklad, že sloveso *mirar* bude především překládáno pomocí slovesa *dívat se* a slovesy jemu podobnými, případně pomocí sloves, která vyjadřují záměrnost mluvčího. Naopak u slovesa *ver se*

předpokládalo, že bude primárně překládáno slovesem *vidět* a opět slovesy jemu podobnými. Případně slovesy, která záměrnost mluvčího neevokují.

Co se týče konstrukcí obsahující sloveso *mirar*, je výsledek poměrně jednoznačný. Kromě konstrukce *mirar la calle*, u které se vyskytl pouze jeden případ slovesa *vidět*, všechny zbývající konstrukce svými českými protějšky korespondují se zmíněnou hypotézou. Tudíž opravdu mimo jediný výskyt byla tato konstrukce překládána slovesy, která záměrnost vyjadřují. Samozřejmě u různých konstrukcí byla nalezena různá slovesa. V případě některých konstrukcí, například u *mirar el cielo*, jednoznačně překladům dominovalo sloveso *dívat se* a slovesa od něj odvozená, jindy byly překlady velmi různorodé, například u poslední analyzované konstrukce *mirar la calle*. V tomto případě bylo vyhledáno dokonce deset odlišných českých sloves.

V rámci komparace českých protějšku konstrukcí obsahujících sloveso *ver* výsledek již není tak jednoznačný jako tomu je v případě konstrukcí se slovesem *mirar*. Ze sedmi analyzovaných konstrukcí stanovené hypotéze nejvíce odpovídají *ver la calle*, *ver el ojo*, *ver el cielo* a *ver la luz*. Ve všech těchto čtyřech konstrukcích najdeme mezi překlady u každé pouze jeden výskyt slovesa vyjadřujícího záměrnost. V případě konstrukce *ver la foto* tvoří již vysoké procento slovesa, která záměrnost evokují. Konkrétně jedenáct z dvaceti sedmi výskytů odpovídá téměř 30 %. U konstrukce *ver la foto* jsou procenta ještě vyšší, slovesa vyjadřující záměrnost odpovídají 40 %. Konstrukcí, která nejvíce neodpovídá danému předpokladu, je první analyzovaná *ver la televisión/tele*. Mezi jejími českými protějšky nenajdeme ani jeden výskyt slovesa, které nevyjadřuje záměrnost mluvčího.

Díky analýze jsme zjistili, že české protějšky konstrukce obsahující sloveso *mirar se* s danou hypotézou shodují, a naopak překlady konstrukce obsahující sloveso *ver* jsou různorodé, a ne ve všech případech předpokladu odpovídají.

8. Případová studie 5: komparativní analýza sloves slyšení (*mirar*, *ver*) v konstrukci: sloveso + člen + substantivum v korpusech InterCorp a Araneum Hispanicum Maius

Tabulka 21 stejně jako Tabulka 12 zobrazuje padesát podstatných jmen s nejvyšším počtem výskytů v dané konstrukci sloveso + člen + substantivum. Dva levé sloupce znázorňují substantiva vážící se na sloveso *mirar* a jejich frekvenci, a naopak dva pravé sloupce substantiva pojící se slovesem *ver*. V korpusu Araneum Hispanicum Maius jsem celkem získala 24 895 výskytů této konstrukce obsahující sloveso *mirar* a 162 736 výskytů obsahující sloveso *ver*.

	mirar + předmět		ver + předmět	
	substantivum	frekvence	substantivum	frekvence
1	reloj	1804	luz	7 576
2	foto	1021	cosa	3 644
3	video	778	película	3 112
4	cielo	748	cara	3 048
5	mundo	714	resultado	2 800
6	cosa	666	video	2 497
7	pantalla	408	mundo	2 370
8	hora	335	foto	2 322
9	televisión	324	imagen	1 740
10	cara	322	vida	1 604
11	estrella	296	vídeo	1 570
12	vida	284	televisión	1 467
13	ombligo	280	realidad	1 316
14	realidad	276	partido	1 283
15	imagen	220	tele	1 160
16	mar	215	necesidad	998
17	futuro	196	serie	921
18	mano	169	posibilidad	920
19	techo	168	diferencia	893
20	lista	168	programa	867
21	mapa	156	futuro	741
22	resultado	152	cantidad	700
23	tele	149	problema	653
24	ojo	148	cambio	650
25	luna	143	final	626
26	lado	142	situación	618
27	paisaje	132	evolución	600
28	precio	126	lista	594
29	rostro	124	forma	585
30	vídeo	122	rostro	566
31	suelo	112	correo	557
32	libro	108	pele	547

33	escena	106	hora	546
34	partido	106	trabajo	537
35	historia	103	lado	523
36	número	102	película	521
37	página	101	resto	520
38	horizonte	99	obra	512
39	dato	97	efecto	496
40	estadística	96	estado	490
41	carta	94	oportunidad	462
42	sol	94	página	454
43	calendario	91	sol	451
44	fecha	89	caso	434
45	programa	88	estrella	428
46	calle	88	mar	414
47	puerta	87	trailer	412
48	parte	84	tema	409
49	tabla	81	artículo	408
50	película	80	cielo	406

Tabulka 21. Sloveso *mirar/ver* + substantivum a jeho frekvence

Stejně jako u Případové studie 2 je i tato komparativní analýza založena na procentech z celku. Primárním důvodem je velmi odlišný celkový počet výskytů.

U komparativní analýzy konstrukce *mirar* + předmět jsem k analýze zvolila tato substantiva: *reloj, foto, video, cielo, mundo, cosa, pantalla, hora, televisión, cara, suelo, mar, mano, techo, ojo, calle, pared*.

V rámci komparace konstrukce *ver* + předmět jsem vybrala tato podstatná jména: *cara, luz, ojo, cosa, rostro, tele, mar, película, mundo, cadáver, resultado, video, foto, imagen, vida*.

Nejprve se budeme zabývat podstatnými jmény, která se váží na sloveso *mirar*. Na prvním místě je jak v Tabulce 12, tak i v Tabulce 21 substantivum *reloj*. V korpusu Araneum Hispanicum Maius jsem vyhledala 1804 výskytů, které odpovídají 7,2 % z celkových 162 736 výskytů. Na druhou stranu analýzou v korpusu InterCorp jsme získali 109 výskytů, které ovšem v rámci celkových 2 962 výskytů tvoří 5,9 %. Rozdíl tedy není výrazný, konkrétně se jedná o 1,3 %. Dalším vysoko umístěným podstatným jménem v obou tabulkách je *cielo*. Počet výskytů získaných InterCorpem odpovídá 3,1 % a v případě korpusu Araneum Hispanicum Maius se jedná o 3 %. Rozdíl je tedy opravdu minimální. Podobně tomu je u podstatného jména *hora*, kde o pouhých 0,1 % převyšuje počet výskytů v korpusu Araneum Hispanicum Maius (výskyty odpovídají 1,3 %) nad InterCorpem (výskyty odpovídají 1,2 %). Podstatná jména *foto, video, mundo* a *cosa* převládají svým počtem výskytů v korpusu Araneum Hispanicum Maius o více než 1,5 % nad korpusem InterCorp. Konkrétně substantivum *foto* odpovídá svými

čtrnácti výskyty v InterCorpu pouze 0,8 %, naopak v Araneum Hispanicum Maius tvoří toto substantivum 4,1 %. Dále podstatné jméno *video* není jedním z padesáti nejfrekventovanějších substantiv, která jsme vyhledali pomocí InterCorpu. Avšak v Tabulce 21 se nachází dokonce na třetím místě a konkrétně tvoří 3,1 %. Substantivum *cosa* se též v Tabulce 12 nenachází, ale naopak v Tabulce 21 je umístěno vysoko, přesně na šesté příčce. Svým počtem výskytů odpovídá 2,7 %. Posledním ze čtyř zmíněných substantiv je *mun-do*, které se již nachází v obou zmíněných tabulkách a konkrétně v InterCorpu tvoří 0,5 % a v Araneum Hispanicum Maius 2,9 %. Co se týče podstatných jmen *pantalla* a *televisión*, rozdíl mezi korpusy je nižší než 1,5 %, ale i tak odpovídá vyšším procentům počet výskytů získaný z korpusu Araneum Hispanicum Maius. V případě substantiva *pantalla* je rozdíl mezi korpusy 1,1 % a u substantiva *televisión* je rozdíl ještě nižší, konkrétně 0,7 %. Další menší skupinou jsou podstatná jména *suelo*, *mar* a *mano*. Tato substantiva svým počtem výskytů v InterCorpu převládají o 1,5 % či více nad počtem výskytů získaných v korpusu Araneum Hispanicum Maius. Konkrétně substantivum *suelo* tvoří v této konstrukci v InterCorpu 2,9 % a naopak v Araneum Hispanicum Maius 0,4 %. Dále podstatné jméno *mar* odpovídá v InterCorpu 2,5 % a v korpusu Araneum Hispanicum Maius pouze 0,9 %. Poslední substantivum *mano* v InterCorpu zabírá 2,4 % a naopak v Araneum Hispanicum Maius jen 0,7 %. Následně podstatná jména *techo*, *ojo*, *calle* a *pared* svým počtem výskytů v InterCorpu také převyšují ty získané z korpusu Araneum Hispanicum Maius, v tomto případě se ovšem jedná o méně než 1,5 %. Konkrétně u substantiva *techo* je rozdíl mezi korpusy 1,2 %, v případě substantiva *ojo* 1,1 % a u substantiva *calle* je rozdíl ještě nižší, přesně 1 %. Poslední podstatné jméno *pared* se nachází pouze v Tabulce 12., konkrétně jeho počet výskytů odpovídá 1,2 %.

Nadále se budeme zabývat podstatnými jmény, která se pojí se slovesem *ver*. Začneme substantivem *cara*, které v rámci korpusu InterCorp počtem výskytů jasně dominuje nad ostatními substantivy. Svými 201 výskyty odpovídá 6,8 %. Naopak v korpusu Araneum Hispanicum Maius tvoří výrazně nižších 1,7 % ze vše výskytů. V Tabulce 21. na prvním místě nalezneme podstatné jméno *luz*, které v korpusu Araneum Hispanicum Maius odpovídá 4,7 %. Toto substantivum je vysoko umístěné i v Tabulce 12, konkrétně hned na druhé příčce se sedmdesáti šesti výskyty, které z celkového počtu výskytů tvoří 2,6 %. Ani zde není rozdíl zanedbatelný. Následně se blíže podíváme na podstatná jména, která procentuálně svým počtem výskytů v korpusu Araneum Hispanicum Maius převyšují nad počty výskytů získanými InterCorpem. Jedná se o substantiva *cosa*, *película*, *mun-do*, *resultado*, *video*, *foto*, *imagen* a *vida*. Z těchto osmi podstatných jmen je pouze u dvou rozdíl mezi korpusy 1,5 % či vyšší. Jsou to substantiva *resultado* a *video*. Ani jedno z nich se nenachází mezi padesáti

nejfrekventovanějšími podstatnými jméno dané konstrukce. Substantivum *resultado* svým počtem výskytů odpovídá 1,7 % a substantivum *video* 1,5 %. Rozdíl mezi korpusy je u podstatných jmen *cosa*, *mundo*, *foto* a *vida* 0,5 %. V případě substantiv *película* a *imagen* je rozdíl vyšší, přesně 0,7 %. Na druhou stranu podstatná jména *rostro*, *tele*, *mar* a *cadáver* procentuálně převládají počtem výskytů v InterCorpu, ale o méně než 1,5 %. Konkrétně substantivum *rostro* o 1,4 %, *cadáver* o 1 % a *tele* s *mar* o 0,7 %.

Shrneme-li data, která jsme v předchozí podrobnější analýze získali, uvidíme, že i přes rozdílnost obou korpusů se od sebe procenta znázorňující počet výskytů příliš neliší. Avšak nějaké rozdíly tam samozřejmě jsou. V případě konstrukcí obsahujících sloveso *mirar* se například podstatná jména *video* a *cosa* nachází mezi deseti nejfrekventovanějšími v korpusu Araneum Hispanicum Maius, ale v InterCorpu nejsou ani mezi padesáti nejfrekventovanějšími. Naopak tomu je u substantiva *pared*, které je hojně zastoupeno v InterCorpu, nicméně v Araneum Hispanicum Maius se mezi padesáti podstatnými jmény s nejvyšším počtem výskytů nenachází. Mezi zbylými analyzovanými substantivy nejsou rozdíly výrazné. Následně shrneme srovnání podstatných jmen pojících se se slovesem *ver*. Podstatné jméno *video* se opět nachází pouze v Tabulce 21. a nikoliv v Tabulce 12. Opačně tomu je u substantiv *ojo* a *cadáver*, která ačkoliv jsou mezi deseti nejfrekventovanějšími podstatnými jmény v Tabulce 12., tak se v rámci korpusu Araneum Hispanicum Maius neřadí mezi padesát nejfrekventovanějších. Následně pouze v případě substantiva *cara* je rozdíl mezi slovesy výraznější, jedná o konkrétně o 5,1 %.

Na závěr lze konstatovat, že analyzované kombinace *mirar/ver* + člen + substantivum vykazují stejně jako v případě sloves *escuchar* a *oír* standardně velmi vysoký výskyt. Tento fakt je nesporně dán primárně sémantikou a využitelností těchto konstrukcí. Jedná se o hojně užívané konstrukce, jelikož odpovídají velmi frekventovaným situacím, které se v životě odehrávají. Z hlediska jazykového můžeme i u těchto konstrukcí mluvit o různém stupni lexikalizace. V mnoha případech se bezesporu jedná o kolokace. Stejně jako tomu je v případě Případové studie 2, i zde české protějšky ukazují, že ne ve všech případech analyzovaných konstrukcí jsou sémanticky totožné. Z toho vychází různorodé varianty překladů, které byly rozebírány výše.

9. Případová studie 6: komparativní analýza substantiv pojících se se slovesy vidění (mirar, ver) v konstrukci: sloveso + člen + substantivum v korpusech InterCorp a Araneum Hispanicum Maius

Tato analýza se blíže zabývá podstatnými jmény v konstrukci sloveso + člen + substantivum. Cílem je podobně jako v předchozí případové studii komparace substantiv ve dvou velmi odlišných jazykových korpusech, avšak s tím rozdílem, že nyní je cílem zjistit, zdali existují substantiva, která se pojí jedině s jedním ze prototypických sloves vidění.

InterCorp	
mirar + předmět	ver + předmět
agua	bulto
árbol	brillo
carta	cabeza
cuadro	cadáver
dibujo	ciudad
escaparate	color
fondo	cosa
horizonte	día
luna	espectáculo
llama	expresión
lluvia	figura
mesa	fotografía
nube	forma
oscuridad	futuro
paisaje	gracia
pantalla	imagen
papel	interior
pared	manera
punta	mirada
reloj	muerte
río	película
suelo	relación
tablero	resultado
techo	sangre
uña	silueta
vacío	sombra
ventana	tierra
zapato	vida

Tabulka 22. Sloveso *mirar/ver* + substantivum pojící se jen s jedním ze sloves

Araneum Hispanicum Maius	
mirar + předmět	ver + předmět

calendario	artículo
calle	cambio
carta	cantidad
dato	caso
escena	correo
estadística	diferencia
fecha	efecto
historia	estado
horizonte	evolución
libro	final
luna	forma
mano	luz
mapa	necesidad
número	obra
ojo	oportunidad
ombbligo	pelicula
paisaje	pelí
pantalla	posibilidad
parte	problema
precio	resto
puerta	serie
reloj	situación
suelo	tema
tabla	trabajo
techo	trailer

Tabulka 23. Sloveso *mirar/ver* + substantivum pojící se jen s jedním ze sloves

V Tabulce 22 je v každém sloupci uvedeno abecedně seřazených dvacet osm podstatných jmen, která vychází z Tabulky 12. Tudíž analýza, pomocí které jsme tato podstatná jména získali, byla provedena v korpusu InterCorp. V levém sloupci jsou znázorněna substantiva, která se tedy v rámci padesáti nejfrekventovanějších substantiv, pojí pouze se slovesem *mirar*. V pravém sloupci je to přesně naopak, substantiva v něm uvedená se váží pouze na sloveso *ver*. V Tabulce 23 je v každém sloupci znázorněno dvacet pět substantiv, která byla naopak získána analýzou provedenou v korpusu Araneum Hispanicum Maius. Tato podstatná jména tudíž vychází z Tabulky 22.

Vzhledem k počtu substantiv nalezených jedním a následně druhým korpusem jednotlivě u každého slovesa vidění, je zjevné, že rozdíl mezi korpusy není velký. Dvacet osm substantiv získaných InterCorpem nám značí, že 56 % substantiv z Tabulky 12 se váže pouze na jedno ze sloves. V případě analýzy v korpusu Araneum Hispanicum Maius se jedná o 50 %.

Cílem této analýzy podstatných jmen pojících se s jedním či druhým slovesem je zjistit, jestli se v jazykových korpusech nachází substantiva, která se pojí pouze se slovesem *mirar* či

pouze se slovesem *ver*, a to již mimo rámeček padesáti substantiv s nejvyšším počtem výskytů. V této analýze jsem každé podstatné jméno v Tabulce 12 a Tabulce 22 vyhledala zvlášť v odpovídajícím korpusu. Do vyhledávacího dotazu jsem zadala vždy dané podstatné jméno v kombinaci s opačným slovesem vidění, než se kterým je uvedeno v tabulce. Například substantivum *calendario* jsem získala analýzou v korpusu Araneum Hispanicum Maius, a to v kombinaci se slovesem *mirar*, vyhledám ho tedy ve stejném korpusu akorát v kombinaci se slovesem *ver*. Jazykový korpus našel několik výskytů této kombinace, tím se substantivum *calendario* neřadí do skupiny sloves, která se pojí pouze se slovesem *mirar*. Konkrétně jsem využila tento vyhledávací dotaz: [lemma="ver"] [word="el|la|los|las"] [lemma="calendario"].

Zjistili jsme, že z dvaceti osmi podstatných jmen v Tabulce 12, která se váží na sloveso *mirar*, deset jich nemá ani jeden výskyt v kombinaci se slovesem *ver*. Jedna se o tato podstatná jména: *brillo*, *color*, *expresión*, *figura*, *futuro*, *gracia*, *manera*, *mirada*, *relación*, *resultado*.

Na druhou stranu, podstatná jména zobrazená v Tabulce 12, která se pojí se slovesem *ver*, mají kromě tří případů alespoň jeden výskyt v kombinaci se slovesem *mirar*. Substantiva, která se tedy váží pouze se slovesem *ver* jsou *escaparate*, *vacío* a *zapato*.

Analýza podstatných jmen uvedených v Tabulce 22 má jednoznačně odlišné výsledky. V korpusu Araneum Hispanicum Maius jsem nenalezla ani jedno substantivum, které by se pojilo pouze se slovesem *mirar* či pouze se slovesem *ver*. Nejméně výskytů mělo v případě podstatných jmen pojících se s *mirar* substantivum *ombligo*. Mělo konkrétně třináct výskytů. Naproti tomu nejméně výskytů mělo z podstatných jmen vážících se na sloveso *ver* substantivum *efecto*, přesně dva výskyty.

Na závěr tedy lze konstatovat, že v případě substantiv vycházejících z analýzy provedené v InterCorpu byl nalezen poměrně vysoký počet podstatných jmen, která se pojí jedině s jedním ze zmíněných sloves. Avšak naopak u podstatných jmen vyhledaných v korpusu Araneum Hispanicum Maius nebylo takové substantivum nalezeno ani jedno.

Závěr

Výchozí hypotézou této práce byl předpoklad, že hlavním rozdílem mezi vybranými slovesy slyšení (*oír*, *escuchar*) a vidění (*ver*, *mirar*) je záměr. Konkrétně, že slovesa *mirar* a *escuchar* záměr evokují a slovesa *ver* a *oír* naopak nikoliv. Základem této hypotézy byla práce Jorgeho Fernández Jaéna „Verbos de percepción sensorial en español: una clasificación cognitiva“, kde je rozdíl mezi analyzovanými slovesy popisován právě z tohoto hlediska. Ve třetí kapitole popisují slovesa z aspektového pohledu, což je velmi odlišný způsob náhledu na tuto problematiku. V práci ho uvádím, abych demonstrovala existenci mnoha různých hledisek na rozdílnost užití těchto sloves slyšení a vidění.

Cílem této práce bylo tedy zjistit, zdali stanovená hypotéza doopravdy odpovídá užívání těchto sloves, a jestli se daný předpoklad odráží i na jejich českých protějšcích. Prostředkem byly jazykové korpusy InterCorp a Araneum Hispanicum Maius. InterCorp, jakožto paralelní korpus, byl zdrojem analýz porovnávajících české překlady. Araneum Hispanicum Maius jsem zvolila z důvodu odlišné povahy textů, které korpus obsahuje. Slovesa byla analyzována v rámci této konstrukce: sloveso vidění/slyšení + člen určitý + substantivum.

Závěrem případových studií 1 a 4 je, že ne ve všech případech se užití vybraných sloves s daným předpokladem shoduje. Například sloveso *escuchar* je spíše překládáno pomocí českých sloves nevyjadřujících záměr (například *slyšet*, *zaslechnout*) než je sloveso *oír* překládáno slovesy evokujícími záměr. Ovšem výsledek analýzy sloves vidění se s danou hypotézou shoduje více než zmíněný výsledek analýzy sloves slyšení. Ku příkladu sloveso *mirar* se s hypotézou shoduje, tedy kromě jediného výskytu překladu pomocí slovesa nevyjadřujícího záměr. Naopak české protějšky slovesa *ver* se v mnoha případech s určeným předpokladem neshodují.

Zbylé případové studie se nezabývaly českými protějšky, nýbrž pouze komparací substantiv, se kterými se vybraná slovesa pojí. Výsledkem případové studie 3 je, že se v rámci InterCorpu pojí pouze se slovesem *escuchar* poměrně vysoké množství substantiv, a stejně tomu je i v případě slovesa *oír*. Avšak v rámci korpusu Araneum Hispanicum Maius se pouze se slovesem *escuchar* pojí jen jedno substantivum. Stejný výsledek je i u slovesa *oír*. Případová studie 6 ukázala, že se v korpusu InterCorp opět nachází nemalé množství substantiv, která se pojí pouze s jedním ze sloves vidění. V případě korpusu Araneum Hispanicum Maius se nevyskytuje žádné substantivum, které by se pojilo jedině se slovesem *ver* či jedině se slovesem *mirar*.

Závěrem tedy můžeme shrnout, že stanovená hypotéza odlišující od sebe jednotlivá slovesa vidění a slyšení na základě vyjádření či nevyjádření záměru, neplatí ve všech případech.

Seznam použité literatury:

ALFARAZ, Gabriela G. A look-see the Spanish verbs of visual perception ver and mirar. Southwest Journal of Linguistics

DALRYMPLE, Mary. Review of Structuring Events: A Study in the Semantics of Lexical Aspect, by S. Rothstein. Journal of Linguistics [online]. 2005, (3), 671-675 [cit. 2022-05-11]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/4176964>

FERNÁNDEZ JAÉN, Jorge. Sémantica cognitiva diacrónica de los verbos de percepción física del español. Alicante, 2012. 743 s. Doktorantská práce (PhD.). Universidad de Alicante. Departamento de Filología Española, Lingüística General y Teoría de la Literatura. Vedoucí doktorantské práce José Luis Cifuentes Honrubia.

HRACH, Petr. Analýza profilů chování iterativních sloves v latině. 2016. s. 94. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav řeckých a latinských studií. Vedoucí práce Pultrová, Lucie.

Propriocepce. Národní zdravotnický informační portál [online]. © 2022 [cit. 2022-05-08]. ISSN 2695-0340. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/rejstrikovy-pojem/2515>

Psychology: Sensation versus Perception. BCcampus Open Publishing [online]. © 2022 [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://opentextbc.ca/psychologyopenstax/chapter/sensation-versus-perception/>

PURVES, Dale. (ed.) et al. Neuroscience. 2nd edition. Sunderland (MA), USA: Sinauer Associates, 2001. ISBN 0-87893-742-0.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Ver. Diccionario de la lengua española, 23.^a ed., [versión 23.5 en línea].

Lengua española: Ver. Diccionarios [online]. Larousse Editorial, © 2022 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.diccionarios.com/diccionario/espanol/ver>

ROMEU LABAYEN, Judit. Vid ve španělštině a češtině. 2010. s. 92. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav obecné lingvistiky. Vedoucí práce Starý, Zdeněk.

ZMRZLÍKOVÁ, Jana. Vyjadřování aspektu v češtině a ve finštině. 2009. s. 119. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka. Vedoucí práce Karlík, Petr.

Seznam tabulek:

Tabulka 1. Sloveso escuchar/oír + substantivum a jeho frekvence.....	14
Tabulka 2. Substantiva pojící se s oběma slovesy.....	14
Tabulka 3. Sloveso escuchar/oír + substantivum voz a české protějšky této konstrukce	15
Tabulka 4. Sloveso escuchar/oír + substantivum ruido a české protějšky této konstrukce.....	16
Tabulka 5. Sloveso escuchar/oír + substantivum grito a české protějšky této konstrukce.....	18
Tabulka 6. Sloveso escuchar/oír + substantivum rumor a české protějšky této konstrukce	19
Tabulka 7. Sloveso escuchar/oír + substantivum música a české protějšky této konstrukce.....	20
Tabulka 8. Sloveso escuchar/oír + substantivum radio a české protějšky této konstrukce	21
Tabulka 9. Sloveso escuchar/oír + substantivum a jeho frekvence.....	24
Tabulka 10. Sloveso escuchar/oír + substantivum pojící se jen s jedním ze sloves.....	28
Tabulka 11. Sloveso escuchar/oír + substantivum pojící se jen s jedním ze sloves.....	29
Tabulka 12. Sloveso mirar/ver + substantivum a jeho frekvence	33
Tabulka 13. Substantiva pojící se s oběma slovesy.....	33
Tabulka 14. Sloveso mirar/ver + substantivum televisión/tele a české protějšky této konstrukce	34
Tabulka 15. Sloveso mirar/ver + substantivum mar a české protějšky této konstrukce.....	35
Tabulka 16. Sloveso mirar/ver + substantivum luz a české protějšky této konstrukce	36
Tabulka 17. Sloveso mirar/ver + substantivum cielo a české protějšky této konstrukce	38
Tabulka 18. Sloveso mirar/ver + substantivum foto a české protějšky této konstrukce	39
Tabulka 19. Sloveso mirar/ver + substantivum ojo a české protějšky této konstrukce.....	40
Tabulka 20. Sloveso mirar/ver + substantivum calle a české protějšky této konstrukce	42
Tabulka 21. Sloveso mirar/ver + substantivum a jeho frekvence	46
Tabulka 22. Sloveso mirar/ver + substantivum pojící se jen s jedním ze sloves	49
Tabulka 23. Sloveso mirar/ver + substantivum pojící se jen s jedním ze sloves	50